

KULTÚRA

ROČNÍK XV. – č. 9

DVOJTÝŽDENNÍK ZÁVISLÝ OD ETIKY

2. MÁJA 2012

Vydáva FACTUM BONUM, s. r. o. • Šéfredaktor TEODOR KRIŽKA • Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava, Mobil: 0903 846 313 • e-mail: redakcia@kultura-fb.sk • Cena 1,20 €

Po svojom utrpení sa im štyridsať dní zjavoval a hovoril o Božom kráľovstve, aby tak mnohými spôsobmi dokázal, že žije. Keď s nimi stoloval prikázal im... (Sk 1, 3-4). O tom, ako zmysluplne čítať tento text píše R.J. Ratzinger, Benedikt XVI v knihe „Ježiš Nazaretský“, II diel (Dobrá kniha, Tmava 2011). Zjavoval sa im, hovoril s nimi a stoloval s nimi. Tam kde slovenský preklad Písma hovorí o „stolovaní“ evanjelista, Lukáš použil výraz „synalizómenos“, čo znamená „jediac s nimi soľ“. Slovenský preklad, v ktorom sa slovo „synalizómenos“ prekladá slovom „stolovať“, zmazáva hlboký zmysel Lukášovho textu. V Starom zákone spoločné požívanie chleba a soli, alebo iba soli samotnej, predstavuje uzavretie pevného spojenectva a je obranou proti smrti, proti skaze a rozkladu. Tento nový druh hostiny, toto nové spoločenstvo stola nadväzuje na Poslednú večeru. Odohráva sa však v novej ontologickej situácii,

SOL'

JÁN URBÁNEK

vo svete, kde smrť stratila svoj osten.

Takýto význam slova „stolovať“ sa premieta do rôznych kontextov a osvetľuje mnohé súvislosti. Slováci a Slovania majú zvyk vítať hosť a chlebom a soľou. Chlebom a soľou, nie chlebom a hrami. Ponúkajú mu pokrm potrebný ku každodennému i večnému životu. Ak hosť požíje soľ v takom duchu, v akom mu bola ponúknutá, je spoločenstvo stola trvalé.

Slovo „synalizómenos“ je aj kľúčom k tajomstvu rozprávky „Soľ nad zlato“. Je hermeneutickým rámcom, v ktorom sa odohráva dej rozprávky. V úvahách Gabriela Marcela o smrti je výrok „Milovať nejakú bytosť znamená povedať jej, Ty neumrieš“ (G. Marcel „Prítomnosť a nesmrteľnosť“, Váhy, Mladá fronta 1998). To isté má na mysli aj najmladšia princezná. Preto keď má vyznať lásku otcovi, vraví mu: „Mám ťa rada ako soľ“. Ak však oslovený mlčí, ak nerozumie, je toto vyznanie neúčinným oslovením. Nedorozumie želaný účinok. Ba naopak. Dostaví sa účinok úplne opačný. Soľ z rozprávkovej krajiny zmizne. „Chleba máme, ale soli nemáme“ - vzdychá kráľ. Pomaly odpadla ľudom všetka chuť do jedla. Ešte aj statky trpeli, kravy a ovce prestali dojiť, pretože nemali soli. Ľudia chodili omámení a padali do chorôb. Kráľ a dcéry vyzerali ako tóne, ani by ich už nebol poznal od choroby. Bola to božia kára na celú krajinu. Za omrvinku soli by teraz zlatom odvážili toho, kto by im ju bol doniesol. Takto to bolo v rozprávke.

Ale o čom všetkom sa tu vlastne rozpráva? Je to príbeh iba rozprávkového kráľovstva, alebo aj príbeh náš? Nerozpráva sa tu o našej ťažkej, ale predovšetkým zlej dobe, o našom tak reálne zlom globálnom svete? V záplave moci a bohatstva ani štipka soli. Ku chlebu môžeme ponúknuť iba hry. A potom vojny a vojny - bez víťazstva, a porážky - bez mieru. Vojny starostlivo udržiavané. „Trvalá udržateľnosť“ má aj túto neveriteľnú konotáciu. Nekončiacia sa bieda, chudoba, hlad a choroby, viac dielo perverznej bohatých ako anonymné nešťastie. Široká paleta vrážd, ktoré sa často ani nevedia dočkať, aby sa človek stihol narodiť. Vraždy ako chlieb každodenný, ako každodenná zábava v médiách. Slovo rozdrvené médiami na prach stíchlo. Ani stola už niet, spoločenstvo nemá okolo čoho vzniknúť, niet o čom sa spolu porozprávať. Soľ už nie je nad zlato, pretože stratila svoju slanosť a niet čím ju osoliť. Smrť ožila, našla si svoj osten. Siedma pečať sa ešte neotvorila, ale už sa otvára, je už pootvorená. „Apocalypsa now“, to nie je len názov filmu.

Jedno zo zastavení Krížovej cesty vo Vysokých Tatrách. Snímka: archív

Nie som dobrý človek. Dobrý človek je iba ateista. Ten verí, že koná čestne a poctivo, ak jeho konanie za čestné a poctivé považuje okolie a spoločnosť. Ak obstál pred zákonom a morálnymi klišé, ako sa historicky vyvinuli, resp. ak sa mu ich podarilo nepozorovane obísť alebo zaretušovať.

Ja však viem, že dobrý je iba môj Boh, môj Pán. Ako Stvoriteľ, Alfa a Omega, je mierou všetkého, teda i dobra a mravnosti. Nemôže byť iného dobra a mravnosti mimo Neho. Každý, kto sa pokúša odvodzovať iné kritériá cností, či už tak robí vedome alebo nevedome, s dobrým či zlým úmyslom, uznáva za zvrchovaného kohosi alebo čosi iné ako Stvoriteľa.

Ateizmus, ako sa zdá, je produkt ľudského rozumu, odabstrahovaného od svedomia, viery

Hyperboly

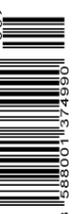
TEODOR KRIŽKA

a lásky. Je to dieťa narodené matke skepse, ktorá neverí ničomu, kým sa toho nedotkne zmyslami, ba radšej tomu neverí ani potom, keď naostatok „všetko je inak“. Ohraničená schopnosť človeka odkrývať zákonitosti bytia, limitovaná časom a priestorom, no najmä tým, že človek sám je dielo, a nie stvoriteľ, teda nemôže byť nositeľom identických mohutností ako Boh, sa sama vylučuje z účasti na poznávaní Bytia, ak sa sekularizuje od viery.

Z tohto hľadiska to, čo sa stalo pred storočiami a čo sa eufemisticky nazvalo osvietenstvo, chtiac či nechtiac poukazujúc na vzburu padlého anjela Svetlonosa, nemohlo a nie je ničím iným ako útokom na skutočné poznanie. Veď čím iným je zbavenie človeka prvotných väzieb na pôvod a príčinu samého Bytia, ak nie rafinovaným opakovaním skutku, ktorý je hyperbolicky opísaný ako prvotný hriech prarodičov ľudstva?

Ak sa obzrieme kamkoľvek, narazíme na limity osvieteneckého chápania zmyslu. Za týmito limitmi je iba priepasť. Nikdy nebol človek tak blízko sebazničenia ako v súčasnosti. Ateizmus nemôže nájsť východisko z tohto začarovaného kruhu, okolo ktorého je nekonečná prázdnota, čo ako sa kruh usiluje rozširovať. Nemá východisko, lebo stvoriteľom zákona a mravnosti je on sám. Nemá sa čomu pokloniť a čo poprosiť o odpustenie okrem samého seba. Zráža sa v samom sebe ako molekuly vody, ktorú privádzame do varu. Usiluje sa uvoľnenú energiu protirečeni uzavrieť v Papinovom hrnci vojen, diktatúr, fanatizmov, rozličných hrkállok, zábav a ohňostrojev, ba dokonca objavil vlastnú podobu mesiáša ako toho, kto mu umožní globálnu moc. Ale dobre vie, že darmo otvára narýchlo vyдуманé náhradné poistné ventily, iba si pripravuje časovanú bombu. Lebo existuje iba jedna úzka cesta k záchrane, cesta pokory. Cesta metanoje. Cesta uvedomenia si, že dobrý a spravodlivý je iba Boh. Namiesto toho nastoľuje svoju mravnosť a svoj zákon ľst'ou a silou bez ohľadu na to, že tuší blížiaci sa koniec.

www.kultura-fb.sk

Nadarmo budete stavať kostoly, dávať duchovné cvičenia, zakladať školy, všetka vaša práca a vaše úsilie vyjdú navnivoč, ak nebudete schopní vládnuť zbraňou spôsobilou na útok aj na obranu - vernou a rýdzou katolíckou tlačou... Priniesol by som akúkoľvek obeť, svoj prsteň, pektorál i reverendu by som vložil do zálohy, len aby som mohol podporiť katolícky časopis. sv. Pius X.

Čo je príčina a čo následok. Považujem za záludnosť, ak sa podsúva niekomu prehliadanie odsunu židovských obyvateľov zo Slovenska ako tragickej udalosti len preto, že spomenie dr. J. Tisu, ako to urobili mne. Prípadom mi to prakticky minulého režimu, kedy sa účelovo pripisovali ľudom myšlienky, pocity, postoje, aby sa vyrobil triedny nepriateľ.

Nazdávam sa, že osud Jozefa Tisu a našich židovských spoluobčanov by bol iný, ak by sa politické centrá Zá-

nešastia.

Je mi ľúto obetí. Boli dôsledkom toho, na čo poukázal C. G. Jung, a to ústupu z interpretácie života, aj z perspektívy duchovna. Na začiatku bolo uprednostňovanie interpretácie iba v materiálnych významoch. Podobne, ako to vidíme dnes, psychično sa vysvetľuje iba z dola, z biologického, hoci povaha psychiky, povedané s Jungom, vyžaduje vysvetľovať psychiku z optiky duchovna, z úrovne vyššieho poriadku. Ideológia marxizmu, tak ako

Čo je príčina a čo následok

padu správali zodpovedne a nezahrávali sa tak dlho a nezodpovedne s takou nebezpečnou ideou, ako bol nacizmus a slabošky neustupovali Hitlerovi. Podobne, ako sa zahrávali s ideou komunizmu. Ba osud týchto ľudí mohol byť iný, ak by prezident Beneš neporušil ústavné právo, že zmena hraníc je vecou parlamentu, a nie prezidenta, a využil by armádu, ktorá sa dvadsať rokov na tento účel budovala. Ak by E. Beneš neignoroval generalitu a vôľu občanov brániť sa, všetko azda mohlo byť inak.

Podobenstvo tejto tragiky môže vyzerať tak. Na brehu staja dvaja. Jeden s automatom a druhý bezbranný. Zlí ľudia pustili do riečišťa nečakane veľkú vodu. Bolo tam desať ľudí. Bojú o život. Ten s automatom nechce, aby ich ten neozbrojený zachraňoval. Neozbrojený má dve možnosti. Vrhnuť sa na ozbrojeného a výsledok bude desať utopených a jeden zastrelený, alebo vyjednávať. Vyjedná záchranu povedzme piatim. Ale radosť nemá, lebo piatich zachrániť nemohol. Ostáva sklúčenosť, depresia. A tušenie, že ak vyhrajú tí s automatmi, bude popravený, že zachráni piatich. Ak vyhrajú tí druhí, popravia ho tiež, lebo nezachránil všetkých desiatich.

Pomsta nepozná hraníc, lebo nepozná spravodlivosť.

Aj taký je Tisov osud.

Teda nezhodneme sa s niektorými v tom, čo bola príčina a čo dôsledok. A potom aj posudzovanie viny je iné. Nakoniec Dr. Hoffman, židovský lekár, po celý život zhromažďoval materiály v prospech J. Tisu. Prezident Slovenskej ligy v USA MUDr. E. Paulo vo svojej publikácii „Z bezsenných nocí“ uvádza napríklad fakt, že E. Beneš navrhol Norimberskému tribunálu, aby zaradil J. Tisu medzi vojnových zločincov. Tribunál to odmietol. Teda Dr. J. Tiso nie je vojnový zločinec.

V psychológii existuje jeden typ konfliktu, ktorý má schému: túžba, potom strach a obrana. Ak niekto chce byť superspravodlivý, bez škvrny, to je túžba. Keďže takého človeka niet, vnútorne sa to nikomu nemôže potvrdiť; z toho vzniká potreba brániť sa, zaujať rolu pomstiteľa. Tak sa dá rýchlo uniknúť z vlastných problémov a na chvíľu byť neohraničený. Hlavne ak taký človek nie je nábožensky založený a neprijal správu o milosrdnom a odpúšťajúcom Bohu.

Nebol nacizmus a komunizmus plný pomstychtivosti? A to je nebezpečná dynamika, pretože jej motivácie sú zväčša nevedomé. Narobili už veľa

aj ideológia nacizmu, odmietli duchovno aj kresťanskej povahy. Uprednostňovali iba materiálne, biologické, a tak v spoločnosti zničili primát ľudskej osoby. Dôsledkom bola masovosť a selektovanie ľudí podľa zvrátených biologických kritérií. To sú prvé príčiny, ktoré sa ignorujú, pretože určité mocenské centrá sveta sa nepoučili. Žiaľ aj súčasný relativizmus, ako nová diktatúra, preferuje interpretácie života materialisticky a ničí interpretovanie života z perspektívy duchovna. A zo strany zodpovedných, najmä kresťanských politikov, vidíme často strach otvárať potrebné témy, čo je nevyhnutný predpoklad na to, aby sa zlo nacizmu a komunizmu v nejakej inej podobe už viacej neopakovalo.

STANISLAV HVOZDIK

Hod' schuti kameňom

Neustále polemiky o zodpovednosti či nezodpovednosti za odsun slovenských židov začínajú pripomínať kvadraturu kruhu. Aký je z filozofického hľadiska rozdiel medzi zodpovednosťou a vinou? Transporty sú určite škvrnou v slovenskej histórii, ale bolo možné im zabrániť? V celej strednej a východnej Európe vládla v tom čase veľká averzia voči židom. Nakoľko bola zaslúžená a či nebudaj poniektorými z nich aj zavinená? Ak by sa vtedy prezident Tiso postavil na zadné, poslúžilo by to niečomu? Regent Horthy v susednom Maďarsku odstúpil a k moci sa dostali Sálášioho Šípové kríže. Nakoľko to prospelo maďarskému židovstvu?

Vráťme sa k filozofickej otázke rozdielu medzi vinou a zodpovednosťou. Keď prezident Havel vyhlásil amnestiu, vrátane ťažkých kriminálnikov, udialo sa veľa vrážd, znásilnení a lúpeží. Bol za ne Havel zodpovedný? Celkom určitým spôsobom áno. Ale za žiadny konkrétny zločin, ktorý spáchali tí nerozumne prepustení, ho nemôžeme konkrétne obviňovať.

Vo vzťahu k židovstvu sa nie roky, ale pomaly tisícročia špekuluje o probléme, kde končí

zodpovednosť a kde začína vina, a je veľmi módne za averziu voči židom viniť kresťanstvo. Ale pogromy sa diali už pred Kristom, konkrétne obrovský pogrom v antickej Alexandrii. Židia sa tu takpovediac zmohli, tvorili najbohatšiu štvrt' a žiadali si stále ďalšie výhody a výsady. Značné množstvo tých ostatných akosi prešla trezivosťou...

Na histórii je celkove zaujímavé to, že ľudia sú nepoučiteľní. Nezávisle od toho, či sú múdrejší, alebo hlúpejší. Úžitok z toho je ten, že filozofi, historici a teológovia majú stále o čom písať, takže riadne znižujú počty nezamestnaných. Ak chcú Číňania niekoho prekliť, priali mu, aby sa ocitol v zaujímavých časoch. Aby som túto ťažkú filozofiu na chvíľu opustil, citujem dobrý vtip: Stretnú sa Obama, Putin a Manuel Barroso v čínskom gulagu a svorne vzdychajú, že asi precenili palestínsko-izraelský problém.

Hľadáme teda svoju vlastnú i cudziu zodpovednosť, ale podľa možnosti sa navzájom bezhlavo neobviňujeme, lebo veľmi ľahko môžeme o tie hlavy prísť.

VLADO GREGOR

Prešlo už veľa času, ako terorista Breivik uskutočnil svoj zločin v Nórsku. V tejto súvislosti sa mi žiada položiť niekoľko otázok:

1. Ako sa dostal terorista k policajnej uniforme? Všetkým, ktorí slúžili v silových zložkách akéhokoľvek štátu je úplne jasné, že uniforma, jej výdaj a uchovávanie sa uskutočňuje podľa obzvlášť prísnych predpisov. Znamená to, že Breivik musel mať v polícii pomocníkov, ktorí mu pomohli dostať sa k uniforme. Túto otázku by som nemusel klásť iba v prípade, že sa v Nór-

Záhady Breivika

sku dá kúpiť uniforma voľne na trhu alebo sa dá požičať ako karnevalový kostým.

2. Kam sa stratil policajt, ktorý mal ochraňovať mládežnícky tábor v deň, keď došlo k teroristickému činu? Doteraz nikto na túto vážnu otázku nedal odpoveď. Ak sa tak nestane, môžeme si domýšľať, že sa buď nenachádzal na ostrove zámerne, alebo sa sám zúčastnil na tejto krvavej „poľovačke“. Pritom mnohí z účastníkov udalostí tvrdia, že vraj mal na ostrove spolupáchateľov. Vychádza len jedno, že policajt svojvoľne opustil svoju pozíciu, čo predstavuje vážne narušenie poriadku silových zložiek, za čo ako minimum nasleduje prepustenie zo služby, ale najskôr aj súd. Veď práve neprítomnosť policajta umožnila teroristovi strieľať do ľudí celú jeden a pol hodiny. Za taký postup musí policajt dostať zákonitý trest.

3. Prečo sa nórská špeciálna jednotka a polícia objavili na ostrove až po hodine a pol? Veď tým umožnili Breivikovi byť pánom udalostí celý ten čas. Reči o tom, že chýbala doprava a vrtuľníky a pod. treba prsto odmietnuť ako zmätočné. Veď všetko sa odohralo v čase, keď sa celý svet pokúša poraziť terorizmus. Vari na to v Nórsku pozerajú cez prsty? Vari v takej vyspelej krajine, členskom štáte NATO, majú len jeden vrtuľník v štruktúrach zabezpečujúcich verejný poriadok? A treba sa pozrieť aj na nórskych záchranárov. Kam sa všetci v ten deň podeli? Kam zmizli záchrané vysokorýchlostné člny? Ešte šťastie, že bol práve nablízku nemecký turista, ktorý na vypožičanom člne zachránil dvadsať detí.

Otázok určených nórskemu policajti je mnoho. A vďaka tomu, že na ne niet odpovedí, vznikajú podozrenia, či sama nórská polícia spolu s ďalšími štátnymi útvarmi nemala účasť na samom zločine. Či sám zločinec od nich nemal určitú podporu.

MERAB SURGULADZE

A my už len dodajme, že podivným spôsobom, rozličnými formami šokových terapií, za pomoci médií si ľudstvo podivne rýchlo navyká na porušovanie všetkých bežných noriem. Denne sa z nášho života vytrácajú istoty, záruky právnej ochrany, humanizmu a mieru. Na pozadí terorizmu, ktorý je záhadnej proveniencie, sa mení zákonodarstvo, odbúrava sa súkromie osôb, prijímajú sa zákony pre prípad občianskych vojen, vzbúr, ktoré premeniajú osobu na skrutku vojenskej svojvôle. A my všetci, ktorí sa na to mlčky prizierame, si podpisujeme svoj budúci osud a osud svojich detí.

Redakcia

Kresba: Andrej Mišanek

Vážení a milí potomkovia tých slovan-
ských prapredkov, ku ktorým pred 1150
rokmi prišli z ďalekého východu solúnski
bratia sv. Konštantín-Cyriľ a sv. Metod, aby im pri-
niesli písmo, Kristove slová večného života v ich
rodnej reči, Svetlo toho, ktorý je „Svetlom sveta“,
a aby ich z tmy pohanstva vyviedli na spásnu
cestu, ožiarenú týmto svetlom. Bratia a sestry!

Veľký ruský filozof a mysliteľ Vladimír
Solovjov, ktorý zomrel na prahu XX. storočia
- pred 111 rokmi - napísal:

„Každý národ má o sebe svoju ideu. (Každý
národ, teda aj my, Slováci a Slovania vôbec -
pozn. autora) Nie je však pravou ideou národa,
čo si národ sám o sebe myslí, ale čo zamýšľa s
ním od večnosti Boh.“ (Duša Ruska, s. 72.)

Pri tejto príležitosti, keď skrze relikviu sv. Cy-
rila akoby znova prichádzali solúnski bratia k nám,
je namieste postaviť si otázku, prečo práve k nám.

Núkala by sa odpoveď: Nuž preto, lebo ich
práve náš panovník Rastislav povolal k nám. -
To by však bola odpoveď v tom duchu - keď sa
vrátime k Solovjovovi - „čo si národ sám o
sebe myslí“. Ale skutočná, najhlbšia pravda,
pravá príčina je podľa Solovjova v tom, „čo
zamýšľa s nami od večnosti Boh“.

A preto pravá odpoveď na túto otázku
znie: Solúnski bratia prišli k nám preto, lebo
si nás vyvolil Boh. A On si nás vyvolil práve
preto, že má s nami zvláštny zámer, ukladá
nám zvláštne poslanie.

Sme teda - nebojme sa toho slova - vyvo-
leným národom.

Pred 15 rokmi nám to na národnej púti Slo-
vákov jasne povedal blahoslavený Ján Pavol
II. Počujme:

„Drahí bratia a sestry! Európa prežíva veľmi
háklivé obdobie svojich dejín (pred 15 rokmi! -
pozn. autora) Kresťania spolu s ľuďmi dobrej
vôle sú povolani ponúknuť (jej) doplnok života...
Slovensko má osobitnú úlohu pri budovaní Eu-
rópy tretieho tisícročia. Dobré si to uvedomte! Je
povolane ponúknuť svoj veľmi významný príspe-
vok k pravému pokroku európskeho kontinentu
svojimi tradíciami a kultúrou, svojimi mučeníkmi
a vyznávачmi, ako aj živými silami svojich gene-
rácií.“ (Lacko, Sv. Cyril a sv. Metod, s. 1)?

Môžeme si byť istí, že Ján Pavol II. rozu-
mel pravému poslaniu Slovenska ako málokto,
a teda jeho slová o osobitnej úlohe, vyplývajú-
júcej z onoho „zámyslu s nami od večnosti
Boha“, majú ozaj veľkú váhu.

Ešte predtým, ako sa Rastislav rozhodol pre
zaslanie posolstva k cisárovi Michalovi III. - bolo
tu teda iné rozhodnutie. Ako sa hovorí v Živote
Konštantína: „Rastislav totiž, moravské knieža,
dostanúc od Boha vnuknutie, poradil sa so svo-
jimi kniežatami a s Moravanmi a vyslal posolsto
k cisárovi Michalovi.“ (Lacko, s. 63)

O tomto Božom vnuknutí pekne hovorí Pa-
vol O. Hviezdoslav v „Žalme na tisícročnú pa-
miatku vierozvestov sv. Cyrila a Metoda“, keď
hovorí, že v tom čase pred tisícok rokov,

*keď ešte blúdivé mrákoty zrak zlomili ľudstvu,
ďas kráľil pohanský“ -
„keď hynul človek ako tráva, plemená
truštili sa ako vlny morské -
vtedy Boh „zoslal archanjela k Tatre
v bleskote poľnočnom,
by zanesol blahovesť mocný na Velehrad.“*

*A tak tento archanjel zastal v svetle
u Rastislavovho loža, a k nemu premluvil:*

*Rastislave, Rastislave, kráľu bohumilý,
nekormút sa viacej,
Hospodin porozumel túžbam tvojim,
aj, nesiem jejich spln.
Nebude ľud tvoj zmiataný
viac pokušením všakým,
nie mýlený pokrytstvom, týraný spupnosťou;
Boh zdelil sa svetu, by poznal ho z tvári v
tvár, v podobe človeka,
ver' zdeli sa i národu tvojmu, že Mu porozumie.
Ta obrát' starostlivý zrak po zdroji svetla,
stiaď' sprýšti sa iste“ -
Ukázal archanjel prstom k východu a k
hviezdam podletel...“ (SSB II., s. 18-19)*

Mohla by byť dlhá debata o tom, v čom
teda tá pravá idea, to pravé poslanie Slovenska

spočíva. - Odpovede na tú otázku by sa v rôz-
nych obdobiach iste rôznili .

Ale my sme tu v tejto dobe na počiatku 21.
storočia a v tejto kritickéj chvíli dejín, keď zdá
sa, jedna civilizácia končí, vrcholí, a na obzore
sa rysuje civilizácia nová.

Blahoslavený Ján Pavol II. nám, Slová-
kom, hovorí, že - ak chceme byť verní odkazu
našich vierozvestov - máme prispieť k pra-
vému pokroku európskeho kontinentu... iste
pod tým pravým pokrokom nemyslel rozvoj
automobilového priemyslu, ani stavby diaľnic,
ani supermarkety, ani spotrebu na hlavu oby-
vateľa... To iní urobili oveľa lepšie ako my...

Nemôžem si pritom odpustiť poznámku: A
my sme sa vrhli do Európskej únie s ideou:
„Chceme sa mať tak dobre, ako ste sa mali
vy.“

To by nám Ján Pavol II. nebol hovoril, že
máme prispieť európskemu kontinentu „svo-
jimi tradíciami a kultúrou, svojimi mučeníkmi
a vyznávачmi...“

A keď k tomu pripojil, že aj „živými silami
svojich generácií“, tak iste nemyslel, že Slo-
váci sa budú musieť rozbehnúť za prácou -
často podradnou - po celom svete, lebo ich
vlastná Matka zem neuživí...

Dôležité je pri tejto príležitosti - tvárou v
tvár očakávanému jubileu 1150 výročia prí-
chodu svätých Cyrila a Metoda k nám - posta-
viť si otázku, o akej Európe sa to tu hovorí. -
My sme si za posledné 20-ročie privykli k
predstave, že Európa sa končí východnou šen-
genskou hranicou; čo je za tým, je všetko iné,
len nie Európa.

Ale práve Ján Pavol II. nás presvedčil
(alebo aspoň presviedčal), že:

-ak Európa nebude kresťanská, nebude vôbec;
-a ak má byť kresťanská, musí naplno dýchať
oboma lalokmi jedných-jediných pľúc kresť-
anstva. Kresťanstvom východným i západ-
ným..

A práve teraz, keď sprevádzame relikviu
sv. Cyrila na jej púti Slovenskom, táto západná

časť Európy sa zmieta v chaose, ktorého pra-
vou príčinou je - ako povedali mnohí múdri
duchovia - odklon od Boha, prívrat k pohan-
stvu.

Náš veľký duch, meno ktorého sa na Slo-
vensku ešte len bude! s bážňou spomínať - le-
kár, mysliteľ, „píšuci apoštol“ - Pavol Strauss
- o tom už pred 60 rokmi (!) napísal:

„A Boha vyhodili ako splesený chlieb za
mesto ľudstva, na smetisko večnej nehanbe-
nosti. A Boha denne vyhadzujú na dlažbu, vy-
lučujú z našich ordinácií, z našich fabrik a la-
boratórií, z našich divadiel a koncertných
siení, z našich manželských spální a z našich
detských izieb...“

A preto je dnešný svet ako deravý sud, do
ktorého sa nalieva náplň úsilí a túžení, i víno
dobrej vôle, i dažďová voda pokusov o zá-
chranu a obnovu, ale všetko vyteká, nevedno
kadiaľ a kam.“

To bolo napísané roku 1947 - a je to presne
o našich dňoch; kto by si trúfal odhadnúť, koľ-
konásobne to viac platí o dnešných dňoch!

Lenže Európa - Európa nie od Atlantiku po
šengenskú hranicu, ale od Atlantiku po Ural -
má, ako sme hovorili, dva laloky pľúc. Veď ne-
hovoríme o politike, ale o pravom pokroku, o
duchovnom pokroku európskeho kontinentu . A
v tom východnom laloku, odkiaľ prišli aj naši
vierozvestcovia , je práve v tomto období situá-
cia hodne odlišná. Jeden príklad za všetky.

Snáď ste si v nedávnom čísle Katolíckych
novín (č. 48/2011, s. 5) všimli správu pod náz-
vom Miliómy Rusov pri relikvii Božej Matky.
Teda práve v čase, keď Slovenskom putuje re-
likvia sv. Cyrila, Rusko zažilo čosi, čo možno
oprávnené nazvať Mariánsky zázrak - a čo
nám hneď pripomenie fatimské posolstvo z
1917. roku, keď Panna Mária sľúbila, že „Na-
pokon moje Neпоskvrnené srdce bude trium-
fovať, Svätý Otec mi zasväti Rusko, ktoré sa
obráti a svetu darujem obdobie mieru a po-
koja.“ (Fatima, s. 35)

Ak sme už použili slovo ZÁZRAK, nedá
mi, aby som neodcitoval prorocké slová nášho
veľkého proroka budúceho poslania Slovan-
stva P. O. Hviezdoslava. Jeho záverečná strofa
v skladbe Zázrak znie:

*Nechcete tušiť zázrak v tom!?
Hej, bodaj ste ho otušili!
Bo čudo to, aby ste si
oň chabé zmysly ohlušili...
Slavianstvo! - Či už chápete?
V tom, v tom, hľa, skrytá oná sila,
čo uschoval Boh z milosti,
by svetožitie obnovila!*

Veľký ruský spisovateľ a zároveň veľký
poľovník a milovník prírody - (M. M. Prišvin)
- rád opakoval:

„V hore je najväčšia tma nie o polnoci, ale
pred svitaním.“

Keďže sme počuli z úst Jána Pavla II., že
Pán Boh má so Slovenskom (i so Slovan-
stvom) zvláštny zámer pri znovuzkriesení
kresťanskej Európy, Európy dvoch lalokov je-
diných pľúc, budeme veriť, že nám k splneniu
tohto poslania udelí hojne milosti, aby sa tak
naplnilo proctvo toho istého Jána Pavla II -
že tú „najväčšiu tmu, ktorú prežívame, vy-
strieda nové svitanie“ - keď nám odkázal:

„Nebojme sa o budúcnosť. Nebojme sa o
človeka. Nie je to číra náhoda, že sme tu spolu.

Každá ľudská osoba bola stvorená na ob-
raz a podobu toho, ktorý je pôvodcom všet-
kého, čo jestvuje. Máme v sebe dar múdrosti a
cnosti. S týmito darmi a s pomocou Božej mi-
losti budeme môcť v blízacom sa a nasledujú-
com tisícročí budovať civilizáciu hodnú ľud-
skej osoby, opravdivú kultúru slobody. Mô-
žeme, ba musíme to robiť. A keď tak urobíme,
uvidíme, že slzy tohto (dvadsiateho) storočia
prípravili pôdu pre novú jar ľudského ducha.“

Novú jar ľudského ducha, nie ľudského
konzumu. Nový príchod našich vierozvestcov
k nám nás naplnia nádejou a presvedčením, že
sa toto proctvo splní. Amen.

PAVOL ONDRÍK
kluknavský farár

Druhý príchod

Nový zákon nám prináša štyri základné pravdy týkajúce sa Židov:

Prvá pravda

Spočíva v zjavení toho, že Ježiš Kristus je definitívne naplnenie Božej zmluvy s Abrahámom a židovským národom. Tí to Židov, ktorí zachovali vernosť Starej zmluve uznali Krista ako Mesiáša. V liste Galaťanom sv. Pavol píše: „Prisľúbenia boli dané Abrahámovi a jeho potomstvu. Nehovorí: „A potomkom,“ akoby šlo o mnohých, ale o jedného: „A tvojmu potomstvu,“ a ním je Kristus. „ (Gal 3:16).

Je len jedno Abrahámove potomstvo a to Ježiš Kristus. Ježiš povedal Židom: „Keby bol vašim otcom Boh, milovali by ste ma Kto je z Boha, počúva Božie slová. Vy nepočúvate, lebo nie ste z Boha.“ (Jn 8:42-47).

V deň Turíc boli v Jeruzaleme „Židia, nábožní ľudia zo všetkých národov, čo sú pod nebom „ (Sk 2:5). To boli zjavne tí Židia, ktorí v zhode s Kristovými slovami milovali Otca a „počúvali“ slovo, pretože po vypočutí „slova“ vo veľkolepej reči sv. Petra sa 3000 z nich nechalo pokrstiť. Dvanásť apoštoli, sv. Pavol, Mária, Matka nášho Pána, Mária Magdaléna, všetko to boli Židia. Farizeji Gamaliel a Jozef z Arimatey boli tiež Židia. Z týchto určite nikomu nemožno pripísať účasť v dave ktorý volal „ukrižuj ho!“ To boli praví Židia a pravý Izrael, to boli tí z Boha, tí ktorí počúvali Božie slovo.

Druhá pravda

Druhá pravda je, že tí to Židov, ktorí odmietli Krista prichádzajúceho od Otca nie sú duchovnými deťmi Otca ale slúžia Satanovi, sú nepriateľmi Boha a jeho Cirkvi. Tito tvoria „celý národ“, ktorý sa dožadoval Kristovho ukrižovania. Podľa Jána, náš Pán, po tom ako povedal Židom, že ho hľadajú aby ho zahubili pretože jeho slovo u nich nemá miesto, ukazuje iný druh Žida, odlišného od zbožného Izraelitu opísaného vyššie: „Prečo nechápete moju reč? Preto, že nemôžete počuť moje slovo. Vaším otcom je diabol a vy chcete plniť túžby svojho otca. On bol vrah od počiatku a nezotrval v pravde, lebo v ňom pravdy niet. Keď ľuhá, hovorí to seba, lebo je ľuhár a otec ľži. Ale ja hovorím pravdu, a preto mi neveríte.“ (Jn 8:43-45)

Táto satansky motivovaná „prorodzená“ náklonnosť neobráteného Žida (toho, čo nepočúva slovo Kristovo) je ešte názornejšie opísaná sv. Pavlom: „Veď vy, bratia, napodobňujete Božie cirkvi, čo sú v Judei v Kristovi Ježišovi, lebo aj vy ste od svojich súkmeňovcov vytrpeli to isté, čo oni od Židov. Oni zabili Pána Ježiša aj prorokov a nás prenasledovali. Bohu sa nepáčia, všetkým ľuďom odporujú a nám bránia kázať pohanom, aby boli spasení; a tak stále naplňajú mieru svojich hriechov. Ale už sa im až na pokraj priblížil Boží hnev.“ (1 Sol 2:14-16).

A teraz, alebo je Písmo hlboko antisemitská kniha, alebo je niečo pravdy na slovách nášho Pána a sv. Pavla, pravdy ktorá spočíva v niečom inom, ako len obyčajnom rasovom základe.

1) Židia zabili nášho Pána Ježiša Krista. Pavol v liste Solúnčanom používa toto slovo a explicitne hovorí, že oni (Solúnčania)

trpeli to isté čo od Židov trpeli kresťania v Judsku. Slovo „Židia“ tu nijako nesúvisí s chrámovou aristokraciou v Jeruzaleme.

2) Židia prenasledovali kresťanov. V dejinách mladej Cirkvi, ako nám ju vykresľuje Nový zákon, to robili s takou jednomyseľnosťou zanovitostou, ktorá sa podobá svornosti, s ktorou neobrátení Židia nenávidia Krista doteraz. Preto sv. Lukáš píše, že keď sa Štefan domodlil, Židia „strašne vykriklí, zapchávali si uši a všetci sa naňho vrhli.“ (Sk 7:56). Rovnakú svornú nenávisť od Židov zažil aj sv. Pavol: „Keď bol v Achájsku prokonzulom Gallio, Židia sverne povstali proti Pavlovi, pri viedli ho pred súdnu stolicu.“ (Sk 18:12). Každé obmedzenie a ohraničovanie slova „Žid“ na chrámovú aristokraciu je samozrejme absurdné.

3) Židia strojili úklady proti kresťanom, snažiac sa obrátiť panovníkov a miestodržiteľov proti nim. Sv. Lukáš uvádza: „Ale Židia poštvajú nábožné ženy z vyšších vrstiev a popredných mešťanov (Antiochie), podnietili proti Pavlovi a Barnabášovi prenasledovanie a vyhnaní ich zo svojho kraja“ (Sk 13:50) a v Ikóniu „Ale Židia, ktorí neuverili, popudili a rozdráždili pohanov proti bratom.“ (Sk 14:2). „Ale žiarlivi Židia si najali niekoľko zlých mužov z ulice, vyvolali rozruch a rozbúrili mesto. Zastali pri Jasonovom dome a chceli ich vyvieť pred ľud. Ale keď ich nenašli, odvliekli Jasona a niektorých bratov k predstaveným mesta a kričali: „Tí, čo rozbúrili celý svet, prišli aj sem a Jason ich prijal. A títo všetci robia proti cisárovým nariadeniam, lebo tvrdia, že je iný kráľ, Ježiš.“ Tak pobúrili ľud i predstavených mesta (Solúna), ktorí to počuli.“ (Sk 17:5-8). Takéto skutky možno bez obáv označiť slovom úklady, či sprisahanie. Je zaujímavé, že jediný krát, kedy Nový zákon slovo sprisahanie používa je keď hovorí o sprisahani viac ako štyridsiatich jeruzalemských Židov, ktorí sa rozhodli zavraždiť sv. Pavla (Sk 23:12-15).

4) „nakoniec na nich dopadne Boží hnev.“ Táto strašná predpoveď je od sv. Pavla, Žida, ktorý svoj národ vášnivo miloval a ktorý trpkou ľutoval, že odmietli Krista (Rim 9:1-6). Aby sme mohli pochopiť Boží hnev proti „neveriacim Židom“, musíme najskôr analyzovať povahu židovského odmietnutia Krista - čo je v skutočnosti maxima culpa židovského národa.

Keď zákonníci a farizeji prišli za Ježišom a dožadovali sa vysvetlenia prečo jeho učeníci „prestupujú obvyčajne otcov“, On im odpovedal otázkou: „A vy prečo prestupujete Božie prikázanie pre svoje obvyčajne?... Tento ľud ma uctieva perami, ale ich srdce je ďaleko odo mňa. No darmo si ma ctia, lebo nauky, čo učia, sú iba ľudské prikazy.“ (Mt 15:3-9). Obvyčajne, ktoré tu Ježiš zavrhuje, sú rozsiahle zákonnícke a rituálne prídatky k Tóre (zvané Halacha alebo Talmud), z ktorých mnohé porušovali a prevracali Božie prikázania. Táto falošná náhrada Božej tradície tradíciou čisto ľudskou vyvrcholila

v Kristovej vražde, ktorá sa udiala pre záchranu židovského národa: „Veľkňazi a farizeji zvolali veľradu a hovorili: „Čo robíš? Tento človek robí mnohé znamenia. Ak ho necháme tak, uveria v neho všetci, prídu Rimania a zničia nás i toto miesto i národ.“ Ale jeden z nich, Kajfáš, ktorý bol veľkňazom toho roka, im povedal: „Vy neviete nič. Neuvedomujete si, že je pre vás lepšie, ak zomrie jeden človek za ľud a nezahynie celý národ.“ Toto však nepovedal sám od seba, ale ako veľkňaz toho roka prorokoval, že Ježiš má zomrieť za národ a nielen za národ, ale aj preto, aby zhromaždil

JAMES LARSON

Štyri pravdy

vedno rozptýlené Božie deti.“ (Jn 11:47-51)

Aby sme pochopili tú výnimočnú svornosť, ktorou neobrátení Židia nenávidia Krista a kresťanstvo, musíme prihliaďnuť k povahe dohody, ktorú Boh s ich národom v Starom zákone uzavrel. Izrael bol jediný národ na zemi verný pravému Bohu a Jeho prikazom. Z tohto dôvodu Boh doslova ohradil a zahrnul svoj malý národ zákonmi a obyčajmi, aby tak vytvoril súdržnosť, náboženskú, kultúrnu a politickú, akú žiadny iný národ nepoznal. Keď Židia prevrátili Božie zákony a nahradili ich „svojimi obyčajmi“, udržali si veľa zo svojej súdržnosti, ktorá však už smerovala k zvrátenému cieľu. Nakoniec ich táto kolektívna a kohezívna perverzia viedla k tomu, že odmietli Mesiáša, ktorý bol jasne rozpoznateľný ako Ten, ktorého predpovedali proroci Starého zákona. Ich srdcia aj mysle sa potom obrátili k uctievaniu ich národa (je to stelesnenie ich falošných tradícií) za cenu zavraždenia Krista a prenasledovania Jeho Cirkvi.

Treba však zdôrazniť jednu vec. Toto všetko neznamena, že každý neobrátený Žid je vrahom Ježiša Krista. Sv. Tomáš rozoznáva medzi Židmi „major“ a „minor“. Tí prví sú naozaj Kristovými vrahmi, ale nie je vhodné nazývať tak aj tých druhých. Tí prví sú tí, ktorí v Ježišových časoch tvorili chrámovú aristokraciu, ktorí vedeli, kto Ježiš je a zámerne usilovali o Jeho smrť. Tí druhí nasledovali svojich vodcov a hoci nie sú úplne bez viny a majú nezmaateľný podiel na tomto zločine, keďže nemali plné poznanie toho, čo konajú, ich hriech je menší ako u tých prvých. Menší, no rozhodne nie zanedbateľný. A oba typy Židov sa zjednotili po celom svete a vedú vojnu s kresťanstvom a kresťanskou civilizáciou.

Tretia pravda - dva Izraeli

Tretia evanjeliová pravda o Židoch preniká až ku koreňu omylu, do ktorého upadlo toľko kresťanov v chápaní Židov, ich dejín a ich osudu. V liste Rimanom sv. Pavol hovorí: „Ich sú praotcovia a z nich podľa tela pochádza Kristus; on je nad všet-

kým Boh, zvelebený naveky. Amen. Ale niežeby bolo zlyhalo Božie slovo. Veď nie všetci, čo sú z Izraela, sú Izrael. A nie sú všetci Abrahámovými deťmi len preto, že sú jeho potomkovia. Ale: „Po Izákovi sa bude volať tvoje potomstvo.“ To znamená, že nie telesné deti sú Božimi deťmi, ale deti prisľúbenia sa považujú za potomstvo.“ (Rim 9:5-8) A na inom mieste: „Lebo Židom nie je ten, kto je ním navonok, ani obriezka nie je tá, ktorú vidieť na tele, ale Židom je ten, kto je ním vnútri, a obriezka je obriezka srdca v duchu, nie podľa litery; a jeho chvála nie je od ľudí, ale od Boha.“ (Rim 2:28-29) Táto tretia pravda objasňuje, čo sa rozumie pod pojmom „Židia“ a „Izrael“, keď ich používame vo vzťahu k Božej zmluve. Mnohí z čitateľov určite počuli výrok Pia XI: „My všetci sme duchovní Semiti.“ Hore uvedené citáty z Písma ukazujú, že v skutočnosti jestvujú dva Izraeli, dva druhy Abrahámovho potomstva, dva typy Židov. Z týchto je vždy jeden telesný, ktorý vedie k duchovnému otroctvu a smrti, druhý je spirituálny, vedie k ospravedlneniu a večnému životu. Všetci sme teda duchovní Semiti, deti Abraháma, praví Židia a Izraeliti len vtedy, ak patríme do spirituálneho Izraela, ktorým je Cirkev. Toto si ďalej žiada rozlišovať medzi dvoma Zákonmi a dvoma Jeruzalemami. Opäť nech hovorí sv. Pavol: „Veď je napísané, že Abrahám mal dvoch synov: jedného z otrokyne, druhého zo slobodnej. Ten z otrokyne sa narodil podľa tela, ale ten zo slobodnej podľa prisľúbenia. To je povedané obrazne. Tamtie sú dve zmluvy: jedna z vrchu Sinaj, ktorá rodí pre otroctvo, a to je Agar. Agar je vrch Sinaj v Arábii a zodpovedá terajšiemu Jeruzalemu, lebo žije so svojimi deťmi v otroctve. Ale Jeruzalem, ktorý je hore, to je tá slobodná, ktorá je našou matkou.“ (Gal 4:22-26).

Preto sa všetky prisľúbenia Starej zmluvy týkajúce sa Izraela, Jeruzalema a Židov splnili v Novej zmluve a v novom Jeruzaleme, ktorým je Katolícka Cirkev. Odvtedy každý etnický Žid, tak ako aj každý človek z inej rasy a národa, nadobúda zmluvný vzťah z Bohom len ak je členom Katolíckej Cirkvi. Je dôležité si uvedomiť - napriek tomu, že Sväté Písmo jasne ukazuje Starý zákon ako dokonale naplnený Novým zákonom a že odvtedy je nesprávne hovoriť o starom židovskom zákone, akoby jestvoval izolovane a mimo Cirkve, je správne poukazovať na zvláštny druh prozreteľnostného puta medzi Bohom a tými, čo sú podľa rasy židovským národom. Sv. Pavol o tom píše: „Nechcem, bratia, aby ste nepoznali toto tajomstvo a boli múdri sami pre seba, že na čas Izraela zaľahla slepota dovtedy, kým nevojde plný počet pohanov a tak bude spasený celý Izrael, ako je napísané: „Zo Siona príde vysloboditeľ a odvráti od Jakuba bezbožnosť: A to bude tvoja zmluva s nimi, keď odstránim ich hriechy.“ Vzhľadom

na evanjelium sú nepriateľmi kvôli vám, ale vzhľadom na vyvolenie sú milovaní kvôli otcom. Lebo Božie dary a povolanie sú neodvolateľné.“ (Rim 11:25-29)

Pochopiac rozdiel medzi dvoma Izraelmi, ktorý sv. Pavol vysvetlil vyššie, dokážeme pochopiť správne aj túto dôležitú pasáž. Apoštol tu hovorí o oboch Izareloch, telesnom aj duchovnom. Izrael telesný, odmietajúci svoje vlastné naplnenie v Kristovi, je teraz nepriateľom Krista aj kresťanov. Existuje však okamih v budúcnosti, po tom, ako „vojde plný počet pohanov“, keď sa Božia starostlivosť o Židov zavŕši v tom, čo mnohí cirkevní otcovia chápali ako celonárodnú konverziu Židov ku Kristovi a Katolíckej Cirkvi. Sv. Tomáš hovorí: „Keď plnosť pohanov vstúpi, celý Izrael bude spasený, nielen jednotlivci, tak ako dnes, ale celý národ ako jedno telo.“ (Komentár k Listu Rimanom, Ch. XI, Lect. 4). Tento výklad je však len teologickou domniekou, ktorá ani nepatrí do depozitu viery a ani nebola Magistériom potvrdená či vyvrátená. Nič z toho však nevyvracia skutočnosť, že každý človek na svete, vrátane Židov, ktorí žijú dnes pred veľkým obratom, je riadnym subjektom cirkevného misijného úsilia. Veď aj sv. Pavol na každom mieste, kde pôsobil, kázal ako prým vždy Židom. Vždy sa dajú najst oddané úprimné židovské duše, zvyšky očakávajúce Kristovu pravdu. A tieto duše zostali zavedením novej modlitby do veľkopiatovkých prosieb opustené.

Štvrtá pravda

Štvrtá pravda o Židoch, ktorú nachádzame v Evanjeliu, má nesmierny dopad na nás a našich súčasníkov, ktorí žijeme v tomto čase. Cirkevní otcovia, vrátane svätého Hieronyma, Ambróza, Gregora Veľkého, Efréma a Jána Zlatoústeho, uvádzajú mnoho presvedčivých argumentov pre náhľad, že židovský národ prijme Antikrista po jeho nástupe k moci. Ich záver je postavený najmä na analýze Pánovej prorockej reči k neveriacim Židom: „Ja som prišiel v mene môjho Otca, a neprijímate ma. Keby prišiel niekto iný v svojom vlastnom mene, toho prijmete.“ (Jn 5:43) Sv. Hieronym túto pasáž vysvetľuje: „Židia, po tom ako opovrhli pravdou v Osobe Ježiša Krista, prijímú lož a budú Antikristovi prevolávať na slávu.“ [Fr. Dennis Fahey, The Kingship of Christ and the Conversion of the Jewish Nation]. S tým ako sa prichod Antikrista približuje, si môžeme byť istí, že takmer neodolateľná sila bludu (operatio erroris 2 Sol 2:11), neúnavne šírená každým nástrojom mediálneho a vzdelávacieho establišmentu, skrze zahraničnú politiku a židovskú hegemoniu v rôznych stránkach intelektuálneho a kultúrneho života, bude nútiť národy a najmä kresťanov, aby sa intelektálne aj afektívne stotožnili so židovským národom a náboženstvom. Túto skutočnosť vidíme dominovať v občianskej sfére už istý čas.

Z českého prekladu G. Floriana v zborníku Archy 3/1946 preložil a upravil JD (krátenie - redakcia)
Celý text je uverejnený na www.dielnasj.blogspot.com

Prenasledovanie slovenských vlastencov a Katolíckej cirkvi začalo už v roku 1945, a to ešte pred oficiálnym skončením 2. svetovej vojny. Píšu o tom viacerí historici a publicisti. Veľmi cenné sú knihy historikov Františka Vnuka (Slovensko v rokoch 1945 - 1948, I. diel: Volga sa vliala do Hrona, a II. diel: Vltava sa vliala do Váhu, 1994), Roberta Letza (Slovensko v rokoch 1945 - 1948, na ceste ku komunistickej totalite, 1994), Petra Mulíka (Cirkev v tieni totality, 1994), Františka Míkloška (Nebudete ich môcť rozvrátiť, z osudov Katolíckej cirkvi na Slovensku v rokoch 1943 - 1989, Archa 1991), trpiteľa Jána Košúta (Cez červený očístec, 1995) i ďalších autorov. Ich práce sú publikované na stránkach časopisov Svedectvo a Kultúra. Prekvapila ma publikácia historika Jozefa Jablonického: Podoby násilia (2000). Venuje sa v nej hlavne témam, ktorými akoby splácal dlh svojim priateľom, keď z komunistu urobili disidenta. Píše o nespravodlivom prenasledovaní členov Kolakovičovej „Rodiny“ a predstaviteľov DS - Kempného s Bugárom. Nemožno však súhlasiť s jeho hodnotením osôb doma i v emigrácii, ktorí pracovali za štátnu samostatnosť. Ich konanie vraj bolo protištátne a neboli to bojovníci za demokraciu. Politický zápas národa o samostatnosť je prirodzený a oprávnený. Ako bývalý straník až neveriteľne jasne vyslovil kritiku, že marxistickoleninská historiografia v rokoch 1948 - 1989 sa vytrvalo pridžlala prokurátorskopolicijného výkladu. Ale tak onala čechoslovácka historiografia aj pred rokom 1948. Priznáva, že komunisti a im podriadené zložky ŠtB robili tvrdé reštrikčné opatrenia na nastolenie monopolu moci.

Náboženské a politické prenasledovanie na Slovensku avizovali už vyhrážky Benešovcov z Londýna, komunistov z Moskvy, ale aj ich domácich stúpcov v SNP. Poštátnené bolo cirkevné školstvo, internáty, obmedzené boli práva biskupov a kňazov, zaniklo mnoho náboženských spolkov a organizácií, zakázané bolo vydávať Katolícke noviny a mnohé iné časopisy. Do sovietskych pracovných táborov na Sibíri - tzv. gulagov bolo odvečených okolo 8 tisíc občanov. Retribučné a tzv. ľudové sudy poslali do väzenia členov bývalej vlády i množstvo ľudí, ktorých tvrdo vypočúvali, mučili, aby priznali čo nevykonali a potom ich odsúdili na dlhoročné väzenie i popravu. Po roku 1948, keď komunisti zlikvidovali demokraticky zvolené politické strany sa prenasledovanie ešte zvýšilo.

Vojna ešte neskončila a nová politická moc uväznila biskupa Michala Buzalku (16. 4. 1945) a biskupa Jána Vojtáška (5. 5. 1945). Mnohí občania sa ocitli vo väzení v roku 1945 len preto, že prejaviли názor, aby Slováci mali svoj štát. Jeden z prvých vyšetrovaných bol Ján Kršák z Ružomberka, ktorého pre letáky udal povstalec Štefan Gronský (Walter Gross). Cez neho zistili skupinu jeho priateľov v Ružomberku a Štefana Chalmovského, ktorý spolupracoval s Antonom Kšinantom pri vydávaní samizdatu Slováka a bol aj členom Kolakovičovej Rodiny. Zatkli ho 29. novembra 1945 a pri prehliadke jeho bytu v Topoľčanoch našli údaje o Jozefovi Vicenovi, Jozefovi Bačkorovi, Antonovi Kšinantovi a ďalších spolupracovníkoch. Podľa nich zatkli asi 80 osôb. Keď sa Jozef Vicen dozvedel, že ho ŠtB hľadá, do mája 1946 sa ukrýval v Ladcoch a potom emigroval do Rakúska, kde mal plniť úlohy Slovenskej tajnej ochrany (STO). Na Slovensko prichádzali mladí ľudia, ktorí študovali vo Viedni a pre emigráciu robili kuriérov. Spočiatku išlo napr. o Fera Paňku a Teodora Koňu. Aktivity emigrantov sa

viazali hlavne na Ferdinanda Ďurčanského - predsedu Slovenského akčného výboru (SAV) v Ríme a Ladislava Jankoviča - predsedu Slovenského revolučného odboja (SRO) v rakúskom Brucku (neskôr v Paríži). Išlo im hlavne o obnovenie slovenskej štátnej samostatnosti. Jozef Vicen išiel svojou cestou a venoval sa hlavne rádiovému vysielaniu Biela légia. Po zatknutí Chalmovského a jeho skupiny urobilo Ministerstvo vnútra v Prahe z toho aféry a 7. januára 1946 dalo príkaz na vyšetrovanie „slovenského protištátneho sprisahania“. Tým, že Chalmovský a Vicen boli členmi Kolakovičovej „Rodiny“, ktorá sa orientovala prevažne na apoštolát Cirkvi, začala ŠtB domové prehliadky a zatváranie jej členov. Zatkli Jozefa Bačkora, zná-

STANISLAV MÁJEK

O prenasledovaní

v rokoch 1945 - 1947

meho futbalistu ŠK Bratislava, Františka Braxatora, Václava Vaška, Silvestra Krčmého, Vladimíra Jukla, Ferdinanda Zahoranského, Jozefa Felixu, Gašpara Fronca, Jozefa Hubu, Vladimíra Štubnu, Petra Galana, Ľudovíta Šramka i ďalších a napokon v januári 1946 aj duchovného vodcu Tomislava Poglajena - Kolakoviča, ktorého prepustili po voľbách v máji 1946. L. Šramko sa pri výsluchu zmienil o Rudolfovi Komanderovi spolupracovníkovi L. Jankoviča. Na Slovensku bolo niekoľko skupín, ktoré prejavovali nesúhlas s dianím na Slovensku a rozširovali rôzne letáky. Podľa správy štátneho zastupiteľstva (ŠZ) v Bratislave z 15. februára 1947 uväznili vysokoškolačkov z Bratislavy a Malaciek Teodora Plíšku, Ivana Hudeca, Vincenta Samuelyho, Tibora Kaločaya a Jána Koreckého „pre spolčovanie, úklady proti republike a znovutvorenie slovenského štátu“. V Liptovskom Hrádku sa objavilo heslo „Beneš strat' sa - Tiso vráť sa“ a letáky, aby národ rozhodol, či má byť Tiso postavený pred súd. V ďalšej správe ŠZ z 20. marca 1946 hlásia uväznenie Františka Kšinanta, Františka Kostku, Františka Činčuru, pre rozširovanie letákov a účasti na schôdzkach, „na ktorých sa debatovalo o možnostiach a perspektívach znovuvyhľadania samostatného slovenského štátu“. Podľa hlásenia ŠZ v Bratislave z 5. 3. 1946 Krajský súd v Ružomberku obžaloval študentov Kamila Kardoša, Antona Povážskeho, Vladimíra Hatiara, Vladimíra Kupču, Júliusa Likavčana, Petra Hyžu, a Jána Stanu, lebo vraj založili v Ružomberku „tajnú organizáciu“, kde sa dohodli robiť letákovú akciu, kde písali napr.: „chceme americkú demokraciu, chceme A. Hlinku do mauzólea, chceme nazad našu vládu“. V hlásení ŠZ zo 7. júna 1946 súd obžaloval Alojza Štefáka, Štefana Fr. Lakyho, Antona Jančoviča, Víta Mrvu, Adolfa Nižňanského, Karola Belicu, lebo „Na jeseň 1945 založili v Trnave a na okolí tajnú organizáciu, ktorej cieľom bolo udržať príslušníkov v myšlienke na obnovu samostatného slovenského štátu“. Teda na uväznenie stačila len myšlienka. Takéto hlásenia sa nachádzajú v Slovenskom národnom archíve, fond Povereníctvo spravodlivosti, karton č. 448.

Do nemilosti ŠtB sa dostali mnohí

katolícki kňazi, ktorí boli verní Cirkvi i národu a prejavili nespokojnosť s uväznením prezidenta Dr. J. Tisu. Bezpečnosť sledovala každé ich slovo a miestni komunisti sa predhánali v udavačstve. Podpísať petičnú akciu za prepustenie prezidenta Dr. J. Tisu, alebo slúžiť za neho sv. omšu bolo považované za protištátny čin. Spomeniem aspoň niekoľkých trpiteľov, ktorí boli uväznení, prípadne záhadne popravení, lebo prenasledovaní boli takmer všetci. V decembri 1945 zatkli ružomberských kaplánov Petra Galana, Jozefa Bednára, farára Štefana Nahálku, Štefana Hudeca - farára v Pečeniciach, Žáka - farára z Dobrej Vody, Štefana Drába - farára z Vranova n/T, Vavrince Čierneho - farára z Čárov, Emila Janiša - farára z Dolného Hri-

slav Schvacho, 4. František Nádaský (jeho spolužiak), 5. Gizela Medrická (manželka exministra), 6. František Kvietok, 7. Dr. Alexej Izakovič (kňaz), 8. Alfréd Stacho, 9. Elemér C. Tichý, 10. Dr. Vendelín Jankovič (brat emigranta Dr. Ladislava J.), 11. Ján Milo, 12. Dr. Vladimír Jelínek, 13. Dr. Pavol Žiga, 14. Dr. František Kostka, 15. Vojtech Kulšický, 16. Ján Mišík, 17. Mária Búzková, 18. Elena Kašová, 19. Anna Holníková, 20. Margita Kočerhová, 21. Mária Lanáková, 22. František Lanák, 23. Mikuláš Mičkovič, 24. Jozef Brtko, 25. Michal Štefánek, 26. Mária Šinská, 27. Jozef Bachratý, 28. Ján Brodňanský, 29. Ján Michalík, 30. Karol Belica, 31. Aladár Stankovský, 32. Štefan Hruška, 33. Vojtech Múdzora, 34. Teodor Koňa,

35. Dionýz Koňa, 36. Milan Ťapay, 37. Teodor Batora, 38. Jozef Fabik, 39. Elemér Ďuriak, 40. Jozef Manas, 41. Ján Hutýra - predstavený Lazaristov v Ladcoch, Ivan Murin - profesor teológie v Nitre, Alfréd Stach - farár v Dolanoch, Alexej Izakovič - profesor teológie v Bratislave, Vsevlad Gajdoš - františkán a ďalší. Zastrelený bol Alexander Šindelár - farár v Piešťanoch. V súvislosti s voľbami v máji 1946 pozatvárali vo februári a marci 1946 skupinu mládeže, ktorá sa domáhala založenia Strany Slobody. Túto myšlienku podporoval aj Jozef Vicen. Boli to prevažne vysokoškolačci schádzajúci sa u Márie Búzkovej, ktorá sa obrátila na svojho rodáka exsenátora Floriána Tománka, aby pomohol s registráciou v Prahe. Po voľbách v júli 1946 ich síce prepustili, ale v septembri súdili. Odsúdili ich na 7 mesiacov, ktoré si už odsedeli vo vyšetrovacej väzbe, aby sa nemohli domáhať náhrady. Rozsudky im však odmietli doručiť, lebo vraj už Strana Slobody bola povolená. Štátna tajná bezpečnosť (ŠtB) ich ďalej sledovala a strojila úklady, aby ich mohli opäť zatvoriť, k čomu používala osoby, ktoré s ňou spolupracovali. Táto príležitosť nastala na jeseň v r. 1947, keď ŠtB 17. augusta zaistila vysokoškolača kuriera Rudolfa Komanderu počas jeho druhej návštevy v Bratislave. Zradil ho bývalý plk. Eugen Janečka. Po zatknutí bol v Prahe surovo vypočúvaný a potom začalo zatýkanie množstva osôb a celých skupín. V auguste polícia zatkla Rudolfa Kučeriaka, kurierov Viliama Mihaloviča, Františka Petráša, úradníka Teofilu Malovca, Ľudovíta Šramka a skupinu Melcera. Eštbáci Šimon Čermák, Juraj Gláser a Ján Križko uniesli z Viedne 26. 8. 1947 Michala Štefulu. V septembri 1947 zatkli skupinu Márie Búzkovej, ktorá finančne podporila vysokoškolačkov vo Viedni F. Paňku a T. Koňu. Udal ju konfident Ernest B. Slávik preto, lebo prevzala od neho brožúru F. Ďurčanského „Slobodné Slovensko“, v ktorej písal o Spojených štátoch európskych. Po chytení kuriérov Františka Paňka a Teodora Koňu nasledovalo hromadné zatýkanie osôb a skupín. Po dlhom surovo vypočúvaní, podľa obžaloby z 21. júla 1948, postavili pred súd nasledovných 74 osôb: 1. Rudolf Komander, 2. Alojz Zemaník (kňaz zo Zohoru), 3. Ladi-

slav Schvacho, 4. František Nádaský (jeho spolužiak), 5. Gizela Medrická (manželka exministra), 6. František Kvietok, 7. Dr. Alexej Izakovič (kňaz), 8. Alfréd Stacho, 9. Elemér C. Tichý, 10. Dr. Vendelín Jankovič (brat emigranta Dr. Ladislava J.), 11. Ján Milo, 12. Dr. Vladimír Jelínek, 13. Dr. Pavol Žiga, 14. Dr. František Kostka, 15. Vojtech Kulšický, 16. Ján Mišík, 17. Mária Búzková, 18. Elena Kašová, 19. Anna Holníková, 20. Margita Kočerhová, 21. Mária Lanáková, 22. František Lanák, 23. Mikuláš Mičkovič, 24. Jozef Brtko, 25. Michal Štefánek, 26. Mária Šinská, 27. Jozef Bachratý, 28. Ján Brodňanský, 29. Ján Michalík, 30. Karol Belica, 31. Aladár Stankovský, 32. Štefan Hruška, 33. Vojtech Múdzora, 34. Teodor Koňa,

kula, Juraj Rajec, Alfréd Stach, Jozef Staško, Jozef Kosorin, Ľudovít Obtulovič, Štefan Horváth, Jozef Kyselý, Jozef Bystrický, Vojtech Bratinka, Štefan Fajta, Karol Kozár, Peter Makoň. Zatvorených bolo však oveľa viac napr. v prípade J. Bačkora boli obžalovaní Juraj Húšťava, Viktor Franko, František Kalesný, Ignác Danák, Marek Kolník, Ján Valovič, Alojz Bariš, Vincent Krajčovič, Ján Prokop, Jozef Gallo.

Proti DS najviac útočil gen. tajomník ÚV KSČ Rudolf Slánsky, nezaostávali ani Ladislav Holdoš, Viliam Široký, Vladimír Clementis, minister vnútra Václav Nosek, povereníci vnútra Július Viktorin, gen. Mikuláš Ferjenčík, Bedřich Reicin, Pavol David, Karol Bacílek, Viliam Šalgovič a ďalší, ktorí spolupracovali s NKVD, vrátane G. Husáka. Pri zatýkaní a vyšetrovaní sa najviac angažovali Teodor Baláž, Šimon Čermák (Porges), Oskár Valášek (Weiss), Jozef Večera, Matej Běl (Blumenfeld), Gejza Kršák, Mikuláš Horský (Stern), Juraj Špitzer, Rudolf Viktorin, Jozef Ilčík, Juraj Gláser, Ján Križko, Viktor Sedmík, Rudolf Lančarič, Káčer, František Kubač, Ľudovít Švajder, Mikuláš Chamula, Gustáv Benko, Samuel Križka, Vendelín Rehák, František Zábajník, Michal Bartoník, Štefan Bafranc, Jozef Tkáč, Ján Pružinský, Polakovičová a ďalší. Vypočúvacie metódy vyšetrovateľov v mnohých prípadoch predstihli gestapácke metódy. Ľudí surovo bili až na smrť, dolámali rebrá, prsty, pichali špendlíky za nechty, nedali spať, psychicky ponižovali a vyhrážali sa prenasledovaním príbuzných. Do prenasledovania sa zapojil aj bývalý Zväz slovenských partizánov na čele s jeho predsedom Viliamom Žingorom, keď v ich časopise uverejňovali živé údaje, štvali a žiadali tvrdé tresty pre súdených. Po Žingorovom zatknutí úlohu prevzali S. Falt'an, F. Hagara, F. Mišeje, V. Žalman, Š. Drocár a J. Špitzer. Do Národnej bezpečnosti sa dostali rôzne živly, boli to najmä bývalí partizáni, ktorí v svojej stranejkej zaslepenosti dopúšťali sa kriminálnych činov, vykrádali byty, zaistencov bili, čím spôsobili aj smrť. Z prokurátorov najtvrdší boli A. Rašla, J. Šujan, J. Feješ, R. Mozolanyi, A. Ujhélyi, ale aj mnohí ďalší. Sudcovia boli servilnými vykonávateľmi rozhodnutí ÚV KSČ-S a už vopred dostali napísané rozsudky. V prípade prezidenta Tisu agilný Igor Daxner zašiel si poň osobne k Benešovi do Topoľčianok. Iróniou bolo, že aj tí, ktorí roztáčali mlyn prenasledovania sa sami ocitli pred súdom a dostali vysoké tresty od svojich súdruhov a niektorí si siahli na život.

Pokúsil som sa aspoň stručne uviesť represálie voči slovenským vlastencom v rokoch 1945 - 1947. Išlo mi hlavne o uvedenie mien prenasledovaných po roku 1945 a jeho aktérov, ktoré sa nachádzajú v spomínaných historických publikáciách, alebo v dokumentoch štátneho archívu. Okrem nich sú mnohí, ktorí boli perzekvovaní, poslaní do pracovných táborov (napr. v Novákoch), kde s nimi tiež surovo zaobchádzali a nemajú o tom dokumenty. Chcem zdôrazniť, že uväznení veľmi trpeli pri výsluchoch, vo väzniciach i po prepustení, keď mali obrovské problémy nájsť si zamestnanie. S nimi trpeli aj ich rodinní príslušníci. Mnohí stratili pracovné miesta, mali problémy v zamestnaní, boli vyst'ahovaní v akcii „B“, deti boli vylúčené z gymnaziálnych a vysokoškolských štúdií. Ani v emigrácii to nemali ľahké, najmä v začiatkoch, keď bojovali o holé prežitie. Česť patrí všetkým, čo pracovali a trpeli za slobodu Cirkvi a národa.

V tomto príspevku sa budeme venovať zakladateľovi ruskej náboženskej filozofie Vladimírovi Sergejevičovi Solovjovovi a niektorým súvisiacim témam. Blízkou inšpiráciou nám bolo vydanie antológie ruskej náboženskej filozofie v slovenčine. Tým sa aspoň sčasti zaplnila medzera v oblasti šírenia myšlienkového odkazu autorov tzv. strieborného veku ruskej kultúry a literatúry v akademickom a cirkevnom prostredí na Slovensku.

VSTUP DO RUSKEJ NÁBOŽENSKEJ FILOZOFIE

Mocensko-politický vplyv bývalého Sovietskeho zväzu v strednej a východnej Európe po skončení Druhej svetovej vojny má okrem iného za následok, že všeobecné označenie čohokoľvek za „ruské“ nesie v sebe pre viaceré generácie negatívnu príchuť. Tento politicky motivovaný pohľad, rozširujúci sa často aj na ruské dejiny a kultúru, možno oprávnenne považovať za skreslený. Veď ako tvrdí Ján Pavol II.: „Každý národ má totiž svoju pôvodnú múdrosť, ktorá mu je vlastná a ktorá ako opravdivé bohatstvo kultúr snaží sa vyjadrovať a vyzrievať aj v čisto filozofických formách.“ Zdá sa, že vyše dvadsať rokov po páde totality v našom geopolitickom priestore dozrel čas na odfiltrovanie pohľadu na fenomén Ruska iba cez prizmu komunistického minulosti. Dnes treba nanovo hľadať v ruskom geniu loci to, čo je prínosné pre plnší kresťanský život súčasnej sekularizovanej Európy. Máme tu predovšetkým na mysli dušu ruského národa, s jej otvorenosťou pre duchovnú dimenziu života a prežitú, či skôr pretrpenú skúsenosť viery vo väčšinou Pravoslávnej cirkvi. Náboženská viera však nemôže byť odtrhnutá od konkrétnej historickej reality, v ktorej sa aktuálne žije, ani od filozofickej reflexie. Všeobecne sa potvrdzuje, že ak vzájomný vzťah viery a filozofie ústi do konštruktívneho dialógu, v ktorom sa viera zdôvodňuje filozofickými cestami, otvárajú sa jej nové horizonty pre veľkú množinu úprimne hľadajúcich P(p)ravdu. Z týchto a iných premis sa vytvorilo priaznivé ideové podhubie pre vznik ruskej náboženskej filozofie.

Popri už spomenutom Jánovi Mastilia-kovi (1911-1989) vďačíme najmä zakladateľovi slovenskej religionistiky a rusistovi prof. Jánovi Komorovskému (1924-2012), za to, že sa aj na Slovensku môžeme oboznámiť s bohatým myšlienkovým odkazom originálnej „ruskej“ cesty reflexie kresťanstva, ktorý svojim významom nadobúda stále viac svetovú, univerzálnu platnosť. Podľa Komorovského sa pod ruskou náboženskou filozofiou v užšom zmysle slova rozumie ten smer ruskej filozofie, ktorého zakladateľom bol Vladimír Sergejevič Solovjov. Tento filozof, mysliteľ a básnik mal nezvyčajne veľký vplyv na svoju generáciu. Historik ruskej filozofie Vasilij Zeňkovskij charakterizoval prelom 19. a 20. storočia v Rusku ako obdobie, v ktorom sa rozvíjalo nielen sociálno-politické revolučné hnutie, ale aj hnutie na poli nábožensko-filozofickom, ktoré prebiehalo v znamení „nového náboženského vedomia“. Medzi najvýznamnejších stúpcov V. S. Solovjova patrili také osobnosti, ako niekdajší marxista a ekonóm Sergej Bulgakov, iný bývalý marxista Nikolaj Berďajev, bratia Sergej a Jevgenij Trubeckí, kňaz a matematik Pavel Florenskij, intuitivisti - N. O. Losskij, S. Frank, A. Losev, personalista Lev Karsavin, existencialista a iracionalista Lev Šestov, Vladimír Ern a ďalší. V roku 1922 boli sovietskou vládou vyhodení z Ruska.

Vykresľovanie prínosu toho-ktorého predstaviteľa ruskej náboženskej filozofie by si vyžadovalo osobitný rozsiahly priestor. Ich myšlienky rozvíjali najrôznejšie vedné, náboženské a spoločenské oblasti - od fyziky cez politiku a hospodársky život až po mystiku. Niekoľko spoločných bodov ale možno načrtnúť aj v krátkosti. V porovnaní so západoeurópskym myslením, pre ktoré je charakteristický

analytický prístup k problému, je pre ruské myslenie typická syntéza. Zjednodušené a obrazne povedané: kým západný filozof skutočnosti rozoberá a hľadá medzi nimi rozdielnosť, ruský filozof tieto skutočnosti spája a objavuje ich súvislosti. V nadväznosti na tento aspekt panuje v západnej Európe nedôvera v možnosť komplexného poznania skutočnosti, kým v Rusku vládne dôvera v možnosť postihnúť celú pravdu, a to pod podmienkou, že „subraciálny aspekt sveta (zmyslové kvality), jeho racionálny aspekt (ideálna stránka sveta) a metaracionálne princípy sú dané všetky zároveň v skúsenosti, ktorá spája zmyslovú, intelektuálnu i mystickú intuíciu“ (Losskij). S touto inklináciou k syntéze súvisí aj

MICHAL HOSPODÁR

Dýchanie dvoma pľúcami

alebo pokus o odkrytie významu Vladimíra S. Solovjova a jeho stúpcov

„leitmotív“ celej ruskej filozofie - vypracovať komplexný kresťanský pohľad na svet. Tým sa podstatne líši od západnej filozofie, rozškatulkovanej na jednotlivé odbory, bez celistvosti pohľadu.

NÁČRT ŽIVOTA V. S. SOLOVJOVA

Vladimír Sergejevič Solovjov sa narodil v Moskve 16. januára v roku 1853. Jeho otec bol známy ruský historik a vysokoškolský profesor, matka pochádzala z ukrajinskej šľachtickej rodiny Romanovcov. Autori, ktorí sa pokúšajú rekonštruovať Solovjovov život, správne poukazujú na jeho zásadné ovplyvnenie tajomnými stretnutiami s personifikovanou Božou múdrosťou. Svoj prvý mystický zážitok mal Solovjov ako deväťročný. Počas liturgie v chráme sa náhle odohralo čosi neobyčajné. Túto tajuplnú skúsenosť oveľa neskôr s detskou prostotou opísal vo svojej predsmrtnej básni nazvanej Tri stretnutia, ktorú už sám pomenoval „malíčkovou autobiografiou“. Solovjov v nej hovorí o svojich troch víziách Sofie - Premúdrosti Božej. Prvýkrát sa teda Solovjov so „Sofiou“ stretol v ešte celkom detskom veku. Vtedy, ako sám neskôr napísal, zrazu všetko okolo neho v chráme zmizlo a on uvidel to, čo neskôr vysvetlil ako zjavenie Večnej Božej Múdrosti či Sofie. Podľa jeho vtedajšieho názoru šlo o zjavenie večného a dokonalého ženského princípu. Alebo tiež personifikovaného obrazu „Všejednoty“, ktorá sa počas celého nasledujúceho života Vladimíra Sergejeviča stala centrálnou ideou jeho systému. Napriek tomu, že pochádzal z nábožensky založenej rodiny, v mladosti prekonal osobnú krízu viery, z ktorej vyšiel víťazne. V roku 1875 absolvoval študijnú cestu do Londýna, kde sa venoval štúdiu gnostických spisov a zaujímal sa aj o špiritizmus. V Londýne mal druhý mystický zážitok. Všetko sa to odohralo v Britskom mú-

zeu, kde jedného dňa osamotený sediac v čítni slávnej inštitúcie náhle v zlatej lazúre uvidel, ako sám neskôr napísal, tvár „Večnej Družky“. V jeho zápisníku z tej doby sa dokonca zachovala jedna modlitba, aby sa Presvätá Božská Múdrosť znesla dolu. Solovjov po druhýkrát v živote prežil zreteľnú víziu Sofie. No on ju túžil uvidieť celú, nielen tvár. A vtedy akoby v ňom zaznel vnútorný hlas, ktorý mu doslova prikazoval: „Choď do Egypta!“ Učený Rus na vrchole popularity a na prekvapenie všetkých, ktorí ho poznali, štúdiom v Londýne nečakane prerušil, aby ihneď odišiel do stále záhadného Egypta. Jeho pozornosť priťahovala staroveká Thebaida. Práve tu, v Thebidskej

VYBRANÉ TÉMY SOLOVJOVOVHO DIELA

Solovjov v roku 1874 už ako dvadsaťjedenročný obhájil na Moskovskej univerzite titul magistra prácou Kríza západnej filozofie. Na Sankt-Peterburgskej univerzite obhájil prácu Kritika abstraktných princíпов, za čo získal hodnosť doktora filozofie. Pri obdivuhodnej šírke jeho záujmov, v ktorých sa prelína filozofia s teológiou a mystikou nie je ľahké špecifikovať ním vytvorený systém poznania.

FILOZOFICKÝ SYSTÉM

Ako prvý skoncipoval pojem sofiológie - idey zrodenej ruským náboženským myslením - na báze jednoty antropológie, kozmológie a teológie, ktorej cieľom je intuícia všejednoty. Vízia všejednoty, ako ju reflektuje T. Špidlík v knihe Ruská idea, sa u Solovjova personifikuje do bytosti, ktorá dostáva meno Hagia Sofia. Intuícia Sofie je životodarným prameňom jeho filozofie, „táto intuícia sa zmocňuje pravdy ako niečoho konkrétneho a vyjadruje sa symbolom.“ ([54], 319) To, že „Boh je všejednota“ pre Solovjova znamená, že Boh v sebe zjednocuje nekonečnú pestrosť aktívnych živých síl. Boh nie je abstraktnou jednotou, akou je pre racionalistov „absolútno“. V ňom je celý svet ideí - praobrazov a zároveň svet živých bytostí; a všetko tunajšie, pozemské bohatstvo v porovnaní s večnou plnosťou, s reálnou krásou Božského kozmu nie je ničím. Práve vďaka bohatstvu svojho vnútorného života Boh nespĺva s ničím pozemským.

Priateľ Solovjova, knieža Jevgenij Trubeckoj, delí Solovjovovu tvorbu na tri významné obdobia podľa rôznych fáz jeho aktivizmu, a to na obdobie nadšenia teosofiou, t.j. kresťanským učením, potom teokraciou (Božia vláda) a nakoniec teurgiou (Božia práca). V prvom období Solovjov dúfa, že stelesnenie Božej múdrosti čiže Sofie vo svete môže byť dosiahnuté prostredníctvom kresťanskej teosofie, teda vedením o Bohu a Jeho vzťahu k svetu. V druhom období (po roku 1882) Solovjov svoje nádeje upiera k premeneniu ľudstva prostredníctvom teokracie, t.j. správneho štátneho a spoločenského poriadku, ktorý realizuje kresťanskú politiku. A nakoniec v treťom období (približne od roku 1890) sa Solovjov zaoberá problémom teurgie, t.j. mystického umenia, ktorý vytvára nový život podľa pravdy Božej. Posledné Solovjovovo dielo Tri rozhovory vyjadruje „zbornie“ jeho utopických nádejí na uskutočnenie dobra v pozemskom živote ľudstva. V Solovjovových prácach je zvlášť jasne vyjadrená črta, ktorá je charakteristická pre celú originálnu ruskú filozofickú tvorbu. Touto črtou je hľadanie komplexného poznania o kompaktnom bytí.

ŽIDOVSKO-KREŠŤANSKÁ OTÁZKA

Solovjov sa zamerával na analýzu všetkých svetových náboženstiev, ale špeciálne sa venoval židovstvu a jeho vzťahu ku kresťanstvu. Z úcty k židovskému náboženskému dedičstvu sa pomocou Žida Fajvela B. Geca naučil po hebrejsky, prečítal celú Bibliu v hebrejčine a pri konci života sa pokúsil o jej preklad do ruštiny. Odvážne sa staval na obranu židovského národa, v ktorom videl jedinečnú úlohu pre Božie závery. Vzájomný vzťah medzi židovstvom a kresťanstvom charakterizoval takto: Židia vždy a všade pozerali na kresťanstvo a správali sa k nemu v súlade s predpismi svojho náboženstva, podľa svojej viery a podľa svojho zákona. Židia sa k nám správali po židovsky, naproti tomu my, kresťania, sme sa doteraz nenaučili správať sa k židovstvu po kresťansky. Židia v postojí k nám nikdy neporušovali svoj náboženský zákon, my sme však stále porušovali a porušujeme voči ním príkazy kresťanského náboženstva. Solovjov ďalej poukazuje na výnimočnú religiozitu židovského národa, z ktorého sa narodil Ježiš Kristus. Podľa českého autora K. Sládka vecne demaskuje nezmyselnosť kresťanského antisemitizmu. Kladie si otázku, prečo židovský národ zavrhol

púšti sa Solovjov po tretíkrát - správnejšie po štvrtýkrát, pokiaľ zarátame aj príhodu vo vlaku - stretol s „Večnou Družkou“.

Po skončení štúdia ako súkromný docent prednáša na Moskovskej i Petrohradskej univerzite. Krátko na to v roku 1881 na verejnej prednáške vyzve cára Alexandra III., aby sa zachoval podľa princípu kresťanskej milosrdenosti a odpustil vrahom svojho otca Alexandra II. Toto vyhlásenie vyvolalo už priamo na prednáške veľké pobúrenie jeho nadriadených, na druhej strane búrlivé nadšenie u študentov - v jeho dôsledku sa však Solovjov vzdáva univerzitnej kariéry. Napísal list priamo cárovi, v ktorom zdržanlivým tónom obhajuje svoj postoj a čaká od panovníka kresťanský príklad pre celé pravoslávne Rusko. Cár však dá piatich obvinených popraviť. Solovjov po zákaze prednáškovej činnosti sa venuje už iba publicistike.

Celý svoj život Solovjov žil ako askéta s hlboko vyvinutým sociálnym cítením. Jeho hľadanie pravdy, pravdy filozofickej a pravdy biblickej, ho viedlo k tomu, že 18. februára (podľa juliánskeho kalendára) 1896 v domácej kaplnke Panny Márie Lurdskej, v súkromnom byte zjednoteného (gréckokatolíckeho) kňaza o. Nikolaja Alexejeviča Tolstého na Ostozhenke vo Vsevoložskej ulici zložil Solovjov kanonické vyznanie katolíckej viery. V jednom zo svojich listov napísal tieto slová, majúce príchuť osobného vyznania: „Ja pozerám predovšetkým na veľký, svätý a večný Rím, základnú a neodlučiteľnú časť všeobecnej cirkvi. V tento Rím ja verím, pred ním sa skláňam, jeho milujem celým srdcom a prajem si zo všetkých síl jeho znovupovýšenie pre jednotu všesvetovej cirkvi.“

Zomrel na panstve kniežaťa J. Trubeckého v obci Uzkoje 31. júla 1900 ako štyridsaťsedemročný. Pred smrťou sa vyspovedal u pravoslávneho kňaza, lebo iný naporúdzi nebol. Jezuita Ivan M. Rupnik v Solovjovovi vidí vrcholného ducha celých kresťanských dejín.

Krista a odpoveď nachádza nielen v charaktere židovstva, ktoré neprekonal pohoršenie kríža, ale aj v nedostatočnom svedectve kresťanov. „Keby kresťanský svet čo najúplnejšie vyjadroval kresťanskú ideu duchovnej a univerzálnej teokracie, čím intenzívnejšie by bolo pôsobenie kresťanských zásad na súkromný život kresťanov, na spoločenský život kresťanských národov, na politické pomery v kresťanskom ľudstve, tým očividnejšie by sa vyvracal židovský názor na kresťanstvo, tým pravdepodobnejšie a bližšie by sa stalo obrátenie Židov. Teda židovská otázka je otázkou kresťanskou.“ Keď Žid Jozef Rabinovič v Kišiňove založil moderné mesiánske hnutie Nový Izrael, Solovjov napísal článok, v ktorom vyjadril svoje sympatie tomuto pohybu synov vyvoleného národa smerom ku Kristovi.

JEDNOTA VÝCHODU A ZÁPADU

Problematika zjednotenia rozdeleného kresťanstva bola pre citlivého hľadača pravdy akým bol Solovjov akútna a dôležitá. Historické rozdelenie medzi Východom a Západom osobne vnímal veľmi bolestne a považoval ho za veľký hriech. Cirkev totiž chápal ako bohoľudský organizmus. „Cirkev sama o sebe predstavuje vo svojej podstate božskú skutočnosť Krista na zemi.“ Významnú nábožensko-kultúrnu úlohu Ruska prorocky videl vo všestrannej pomoci pri

hľadaní jednoty Východu a Západu. Ruská pravoslávna cirkev sa považuje za dedičku byzantskej vetvy kresťanstva. Opakujem, je to cirkev pravoslávna, nie katolícka. Proti slavjanofilom, ktorí tvrdili, že zjednotenie sa môže uskutočniť iba na slovansko-pravoslávnom základe, Solovjov navrhuje oslobodenie Ruska od svojho „byzantinizmu“, teda od svojej nacionálnej jednostrannosti, aby tak mohlo dosiahnuť svoj cieľ, a tým je historické uskutočnenie univerzálneho kresťanstva, ktoré nie je ani latinské, ani byzantské, ale ktoré v sebe očisťuje a zmieruje formy Východu i Západu.

Keď Solovjov sklamaný vývojom procesu zblíženia Východu a Západu videl, že počas jeho života sa zjednotenie neudeje, sám urobil prvý dôležitý krok tým, že v sebe originálne zjednotil obidve kresťanské tradície. Vyznal katolícku vieru a pritom sa nevzdal pravoslávia. Ako znalec cirkevných dejín sa nebál byť aj kritikom Západu a pokázať na mocenské túžby latinskej cirkvi. To mu však nebránilo, aby použil všetky svoje sily na argumentáciu proti škandálu rozdeleného kresťanstva. Ako mystik vedel, že cirkev je zjednotená nie len vonkajšími právnymi zväzkami, ale najmä vnútornými putami lásky. Pri tomto dlhodobom procese pripisoval veľkú úlohu katolíckemu Poľsku. Slúžiť katolicizmu je najvyššie poslanie poľského národa. A prvá, najväčšia služba -

zjednotenie medzi pápežom a cárom - to je prvý základ novej kresťanskej teokracie.

K formulovaniu príčin historického rozdelenia kresťanstva na Východ a Západ a pozitívnej argumentácii v prospech pápežského primátu prispel Solovjov v diele Rusko a všeobecná cirkev. V závere prekladu tejto knihy čítame: „Ako člen pravej a úctyhodnej pravoslávnej cirkvi východnej alebo grécko-ruskej, ktorá nehovorí proti kánonickým snemom, ani zamestnancami svätej moci, ale hlasom svojich veľkých Otcov a učiteľov uznávam za najvyššieho sudcu vo veci náboženstva toho, ktorý za takého uznávaný svätým Irenejom, svätým Dionýzom Veľkým, svätým Jánom Zlatoústym, svätým Cyrilom, svätým Flaviánom, blahoslaveným Teodoretom, svätým Maximom Vyznávačom, svätým Teodorom Studitom, svätým Ignáčom atď. - totiž apoštola Petra, ktorý žije vo svojich nástupcoch a ktorý nepočul nadarmo slová Pánove: 'Ty si Skala a na túto skalu postavím svoju cirkev. Utvrdzuj svojich bratov! Pas ovce moje.' „

VÝZNAM SOLOVJOVA PRE DNEŠOK

Ako sme už uviedli, Vladimír S. Solovjov sa pokladá za zakladateľa originálnej ruskej náboženskej filozofie. Jeho filozofické dielo, často oblečené do mystického rúcha, je univerzálnou syntézou vnímania kozmického sveta, postavenia človeka a

všadeprítomnosti Boha. Prirodzene, že táto syntéza prináša so sebou aj určité riziká pri správnej interpretácii prezentovaných myšlienkových pochodov. Komunistický režim v bývalom Sovietskom zväze nemal záujem o Solovjova ani o poznanie jeho myšlienkového odkazu. Dnes v tomto smere badať zjavný obrat. Solovjov je v nezaujateľných kruhoch uznávaným prorokom vízie katolíckosti Cirkvi. Podľa už spomenutého českého autora K. Sládka je Solovjov mystik a prorok v kresťanskom zmysle. Je to originálny zjav v procese budovania jednoty kresťanského Východu a Západu. Jeden z mála tých ruských pravoslávnych teológov, ktorý jasne videl možnosť uskutočnenia projektu jednej všeobecnej Cirkvi, pri odstránení doteraz jestvujúcich problematických otázok vieroučného či historického charakteru.

Okrem toho Solovjov je filozof i teológ vyjadrujúci sa v básňach. Aby sme aj túto dimenziu jeho osobnosti nevynechali, dovolím si uviesť jednu z jeho osobne ladených básni v preklade Júliusa Rybáka:

*Len čo sa odpútam z životného chaosu,
druhovia neboží hneď obstanú ma v kruh;
a milé obrazy, čo už ta-tam dávno sú,
mi živo pripomnú svet dávnych jasných tůh.*

*Svetlo pozemských dní pohasína a bledne
a sladký smútok mi prežiarí duše tvár:
Ešte ťa nevidím, no už mi v šedi všednej
zavoniaš večnosťou, prichádzajúca jar!*

*Ja viem, že k zemi ste svoj pohľad obrátili
a zdvihli ste si ma tu z prachu k nebesám.
Nádejú večného života oživilí,
síl dali trnístym životom preniesť sa.*

*Ešte vás nevidím; no v čas, čo mi je daný,
keď splatím kliatemu životu splna daň,
vy otvoríte mi zmierenia stánku brány
a ukážete púť v jagavú hviezdnu pláň.*

Solovjovovo dielo je hľadaním jednoty všetkých ľudských schopností. Ruský emigrant a básnik Vjačeslav I. Ivanov (1866-1949) po svojom konvertovaní na katolicizmus sa vyjadril: Konečne môžem dýchať oboma stranami pľúc. Tento výrok si osvojil aj nezabudnuteľný rímsky pápež Ján Pavol II. Solovjova možno vnímať ako anticipovaný prototyp uskutočnenia metafory dvoch pľúc v praxi. Dnešné pravoslávie má ťažkosti prijať jeho osobné prokatolícke gesto a ekleziologické vízie. Azda aj preto nie je vyhlásený za svätého. To nám však nebráni nanovo študovať jeho inšpiratívny odkaz pri budovaní kresťanskej tváre Európy. Základný význam Solovjova možno vidieť v tom, že jednota a Boh u neho splývajú.

POUŽITÁ LITERATÚRA

HREHOVÁ, H.: Ruská ortodoxná morálna teológia v perspektíve „Od obrazu k podobe“. Prešov: Petra, 2001.

Impulz (Revue pre modernú katolícku kultúru). Prešov: Vydavateľstvo M. Vaška, č. 2/2006.

JÁN PAVOL II.: Fides et ratio (encyklika). Trnava: SSV, 1998.

KOMOROVSKÝ, J.: Vladimír Sergejevič Solovjov a ruská náboženská filozofia (Antológia ruskej náboženskej filozofie). Košice: BYZANT Košice s.r.o., 2011.

KOMOROVSKÝ, J. - LACH, M. (eds.) Kresťanská spoločnosť a kultúra vo filozofii Vladimíra Sergejeviča Soloviova (Zborník z vedeckej konferencie 8. marca 2003). Trnava: Dobrá kniha, 2003.

MASTYLÁK, J.: Rusko a všeobecná cirkev. Trnava: SSV, 1947.

SLÁDEK, K.: Vladimír Solovjov: mystik a prorok. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma s.r.o., 2009.

SOLOVJOV, V. S.: Duchovné základy života. Trnava: SSV, 1993.

ŠPIDLÍK, T.: Ruská idea. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma s.r.o., 1996.

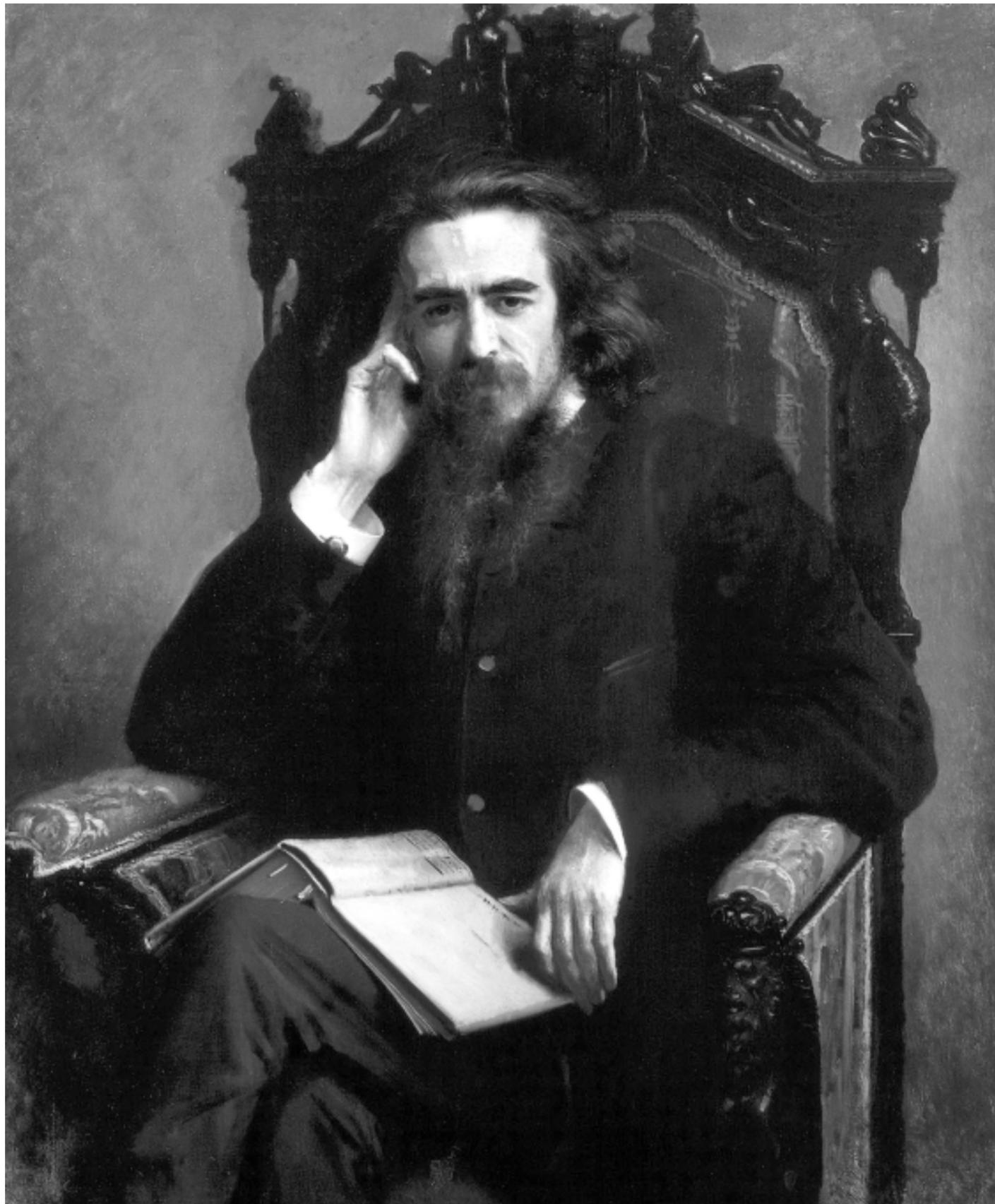
Internetové zdroje

KOMOROVSKÝ, J.: Ruská náboženská filozofia a kríza západnej filozofie.

www.uski.sk/frm_2009/ran/2004/cl040207.htm

SULÍK, D. (zost.): Vladimír Sergejevič Solovjov.

www.duchovna-veda.webnode.sk/vychodoslovan-ska-spiritualita/vladimir-solovjov/

1.

Poézia je pokus - pohýajúci, ak nie vždy legítimny - zbaviť sa všetkej zodpovednosti za dedičnú vinu.

Poézia chce znovu nastoliť v básnikovi a v tých, ktorí sa doňho transponujú, stav ducha edenického, adamického, predsatnického.

Dvojakým spôsobom smeruje k tomuto zrušeniu alebo provizórnemu odpusteniu viny.

Básnik hovorí: To nie som ja, ktorý hovorím, stvo-

GIOVANNI PAPINI

Úprimne o poézii

renie zajaté v hriechu, ale akýsi boh hovorí skrze moje ústa, azda samo Božstvo.

Alebo: Vidím svet ako v prvý deň stvorenia, pred príchodom Hada, keď príroda netrpela ešte pádom človeka. Nevinný je obsah môjho spevu; nevinný som aj ja v tej chvíli, keď viem nájsť a vyjadriť takúto nevinnosť.

2.

Veľká poézia rodí sa zo spolupráce dieťaťa, ktoré sa nad všetkým čuduje, a starca, ktorý už nad ničím nežasne.

Nie vymeriavanie, miešanie, nadkladanie - ale živá syntéza bez obstrihávania.

Vnímanie oka panského a raného, ktoré vedú k myšlienkam ducha skúseného absolútnych hodnôt a chtivého večnosti. Ak je dieťa samo, máme pred sebou prúd jasných dúhovitostí bez trvácnosti a skladu; ak je stariec sám, máme dočinenia s diskurzívnou reťazou abstraktných tém bez farby a tepla.

Dokonalá syntéza videnia a myslenia v bytostiach takých rozdielnych (skoro protichodných), spojených v jednej osobe, je zjav zázračný, a práve preto tak zriedka zjavuje sa na svete veľká poézia.

3.

Kedysi básnici boli pokorní istou náboženskou pýchou: verili, že Boh hovorí skrze nich, a moderní ateisti dívajú sa tiež na inšpiráciu ako na akýsi druh nadprirodzeného zjavenia.

Dnes nechcú vedieť o vonkajšej pomoci, tobôž božskej. Stali sa múdrymi, sebavedomými, kritickými, autokritickými. Básnik nepotrebuje nikoho, robí všetko sám. Ba keď je aj kresťanom, ostýcha sa byť oslovený Bohom. Hanbil by sa napísať, čo by mu plynulo ako tajomný dar z toho, čo sa volalo inšpiráciou. Stal sa pyšným podrovnou pokorou. Nečaká nič

6.

Poézia práve tak ako výrečnosť chcú pohnúť a hýbať ľuďmi: či je mysliteľné, aby boli od seba oddelené a nepriateľné?

Ak čistá a iskrená výrečnosť uvoľní spontánnosť nadšenej duše, sme v oblasti najvyššieho umenia, t.j. v poézii. A isté poézie, usilujúce sa vypnúť krídla k výškam, nevediac sa uspokojiť s exhibíciou senzačnosti a fantastickárstva, sú zámerne výrečné.

Kto má v sebe ľad a nemá čo kvitnúceho povedať a vyjadriť, nie je schopný výreč-

zhora. Jeho herézou je pelagianizmus, aplikovaný v umení poetickom.

4.

Títo pasívni poetici, ktorí sú len krôčik od osvietenia, pripomínajú mi, ktovie prečo, špiritistov, ktorí s pomocou červenkastej hmly čakajú na klopanie stola alebo na fantazmy duchov.

Ale veľký a hovoriaci básnik nie je námesačník a poézia nerobí sa s magnéziom: rodí sa z pohnutia ducha a je potom dobrovoľným, zámerným dielom inteligencie, ktorú na svetlo božie vyvolala lampa stála a jasná.

5.

Stúpenci takzvanej „čistej poézie“ chcú vyničiť každú stopu myšlienky - t.j. tú vyššiu formu intelektu, ktorý rozlišuje človeka od zvierat a povyšuje ho nad všetko vo svete senzibilnom.

Zabúdajú, že najstarší filozofi Grécka vo veršoch vykladali svoje myšlienky o vesmíre, a nebadajú, že keby sme mali uznať za správny ich náhľad, bolo by na čim uprieť meno básnika Lucretiovi, Dante, Shakespeare, Goethemu, Leopardimu. Diela, ktoré až po dnes vytvorili títo dezinfikátori, nie sú také, aby ma pohli prijať takúto obeť.

Majú pravdu, keď odsudzujú zveršované pojmy a poéziu didaktickú, ale zabúdajú, že vysoká inšpirácia je ohňom pretvárajúcim, plameňom blížiacim, bleskom transformujúcim. Aj myšlienka, ak ožije v obraze a exploduje z duše všetku jasnosť vášne, môže byť obsahom poézie. Básnik je človek, a to prv, než by bol tvorcom slovej a duchovnej hudby: preto mal by vytrhať zo svojho spevu tú časť seba, ktorá tvorí najbožskejší odlesk jeho ľudskosti?

Myšlienka je ťažká: veľmi ťažko ju vteliť do opravdivej poézie; alebo „čisti básnici“ patria medzi prázdnych lenivcov?

nosti a nemôže ju ani chcieť: a priori ju nenávidí a odsudzuje. Ale nikdy nebude slobodno povedať, pokiaľ žijú duchovia vznešení a čistí, že studení ľahostajníci a mozgári rozhodli sa uzakončiť, čo je v poézii dovolené alebo nedovolené.

7.

Sú poézie improvizované, ktoré sú krásne; sú poézie improvizované, ktoré sú neokrôchané a sprosté; sú poézie destilované, ktoré nevážia ani pol orechovej škrupiny; sú poézie destilované, ktoré sú veľké a dokonalé; sú poézie jasné, v ktorých niet nič; sú poézie jasné, ktoré sú zázrakom večnej sviežosti; sú poézie temné, ktoré sú klamné a s'á zakuklenosti ambiciózných šarlatánov; sú poézie veľmi temné, ktoré, ak ich rozlúštíme a pochopíme, otvárajú nám nové svety intelektuálnej krásy.

Eahké a ťažké: školské mradlá, vonkajšie danosti. Nikdy s nimi nerátaj, ak sa hovorí o vážnosti poézie.

8.

Básnik je celý človek, vždy, a nemá zaprieť ani jednu časť seba. A veľká poézia tvorí sa tak ako Perseus Cellinhi: odsunujúc nás akosi za každú vec.

Jednota tvorí sa z vnútorného ohňa, ktorý zapaľuje celú dušu básnika - alebo by ju aspoň mal zapaľovať. Kto nemá v sebe tohto ohňa, nech píše parnasiánske sonety alebo rébusy, nech píše poetiky a estetiky, ale nech neverí, ako by sme mu verili, že je básnik.

Poézia vyžaduje celé bytie, všetky potencie ducha (a v istom zmysle aj tela), ale je nevyhnutné, aby boli na bode varu. A vtedy väčšia nezatekná myšlienka, ani povedomie nevychladí tok citu.

Všetko chýba v poézii, ak chýba čo len jedna vec.

Preložil
Mikuláš Šprinc

Proti diktatúre relativizmu

Hlbavosť žurnalistických postrehov Klary Obermüllerovej (nar. 11.4.1940, študovala germanistiku a romanistiku v Zürichu, Hamburgu a v Paríži), švajčiarskej literárnej kritičky, autorky pre mládež a televíznej moderátorky, je preukazná v jej kontinuálnom publicistickom prejave (napríklad v denníku Neue Zürcher Zeitung či v týždenníku Weltwoche), neodškriepiteľná ostáva aj v prítomnej stati, ktorú zorientovaná religiózna glosátorka publikovala v súvislosti so začiatkom pontifikátu Benedikta XVI. Iste nie náhodou ju zaradila do antológie ČIERNE NA BIELOM, ktorá predbežne sumarizuje jej - na všetkých názorových frontoch uznávaný - výkon v printmédiách a zrkadlí „neklamný zmysel pre ľudí, myšlienky, činy a fakty, ktoré by mali zmeniť svet“. Preklad je skrátenou verziou textu uverejneného knižne, z okruhu zameraného na cirkev a náboženstvo.

J. K.

Stalo sa to na interreligióznom rokovaní v Jeruzaleme, začiatkom deväťdesiatych rokov. Ako čestný hosť hovoril kardinál Joseph Ratzinger o vzťahu židovstva a kresťanstva. Jeho prejav bol jazykovo nanajvyš starostlivý, bol v ňom veľký rešpekt voči prevažne židovskému poslucháčstvu. Kardinál však ani v najmenšom neumožnil zapochybovať o tom, že Ježiš Nazaretský je preňho Mesias a Syn Boží, čo svojou smrťou na kríži a zmŕtvychstaním priniesol svetu spásu. Vážil si iné, ale v ničom sa neodklonil od vlastného presvedčenia - to je akt balansu, podarí sa málokomu.

Toho muža kardináli zvolili za svojho nového pápeža. Ani jeden nemôže povedať, že nevedel, komu dal svoj hlas. Joseph Ratzinger bol od roku 1981 prefektom Kongregácie pre náuku viery: hlavným strážcom čistoty náuky... A neraz takmer nebolo jasné, kto vlastne určuje kurz katolíckej cirkvi: charismatický pápež, ktorý opantával masy, alebo plachý teológ, ktorý za múrmi Svätého oficia dozeral na substanciu viery.

V posledných týždňoch nebolo možné nevšimnúť si prezenciu Josepha Ratzingera... Zo všetkých jeho slov vysvitlo jedno: nový pápež nevidí budúcnosť cirkvi ružovo a pokúsi sa urobiť všetko, aby vieru tejto cirkvi voči zvyšku sveta obhájil.

Vyzerá to tak, že kardináli, ktorí Ratzingera volili, sa stotožňujú s jeho pesimistickým náhľadom a zjavne veria najskôr jemu, že rozkolísaná loď cirkvi udrží v kurze. U kardinálov, ktorí kardinála zvolili, zrejme nezavážilo to, že vnútrocirkevné napätie - obzvlášť v západnej Európe - voľbou Josepha Ratzingera nielenže nepominie, ale veľmi pravdepodobne zosilnie. A mnoho je toho, čo naznačuje, že pre nového pápeža je obrana viery dôležitejšia ako starosti o nespokojnú bázu...

Keď Joseph Ratzinger vo svojich ostatných kázňach pred voľbou hovoril o cirkvi ako o malom člne, ktorému hrozí, že ho vlny času potopia, tak nemal na mysli nebezpečenstvo ohrozujúce katolicizmus zvnútra... Podľa Ratzingera hrozí katolíckej cirkvi nebezpečenstvo skôr zvonku - sú ním dobové javy ako pluralizmus, agnosticizmus, synkretizmus, materializmus a konzumizmus, čiže všetko to, čo vo svojej kázni na začiatku konkláve označil ako „diktatúru relativizmu“. Podľa jeho názoru tieto javy vytlačili katolícku cirkev do postavenia mimo hry a obrali kresťanské vyznanie o výnimočnosť.

Poslaním tohto pápeža je dať nový náboj viery v Krista, ktorý vstal z mŕtvych, ako aj katolíckej cirkvi ako správny tejto viery na Zemi. Benedikt XVI. si za tým stojí s takou bezpodmienečnosťou, ktorá počíta aj s tým, že môže prísť o svoju veľkosť. Nech by sa už katolícka cirkev či kresťanská viera ocitli na sve-

tovom trhu religióznych ponúk v oslabení - Ratzinger zotrúva pevne na svojich pozíciách a namiesto na vlašnú masu vsádza na spoločenstvá späté prísahou: na Opus dei, na Communione e Liberazione či na iné združenia, ktoré práve vo svojej exkluzivite vidia znak vlastného určenia.

Na rozdiel od svojho predchodcu pápež Benedikt XVI. nie je mužom výstupov pred početným publikom, nie je mužom charismatických gest. Joseph Ratzinger dlhé roky vyučoval fundamentálnu teológiu a teológom ostane, i keď je dnes pápežom. To znamená, že preňho mediálna prítomnosť nie je tým, čo by mu vystačilo na to, aby dosiahol účinkov. Musí zdôvodňovať a jeho kritici i prívrženci budú musieť jeho veľmi diferencované výpovede čítať presne, ak chcú vedieť, o čo mu ide.

Vďaka početným publikáciam je už možné urobiť si obrázok o myslení nového pápeža či - lepšie povedané - sledovať cestu, ktorou Joseph Ratzinger prešiel odvtedy, keď s Hansom Küngom, Johannom-Baptistom Metzom, Elisabeth Schüsslerovou a Edwardom Schillebeeckxom založili časopis CONCILIUM a tak pomáhal šíriť ten duch obnovy, ktorý katolíckej cirkvi vtláčil pápež Ján XXIII.

Dnes je Ratzinger na čele tých, ktorí sa kriticky stavajú k Druhému vatikánskému koncilu... Ako prefekt Kongregácie pre náuku viery tvrdo vystupoval obzvlášť voči tým, čo si dovolili spochybňovať cirkev, chápanie kňazstva či dokonca neomylnosť pápeža. Svoje o tom vedia teológovia Eugen Drewermann, Charles Curran, Leonardo Boff, Josef Imbach aj iní. Ešte keď bol Ratzinger arcibiskupom (Mníchov a Freising), vyčítal svojmu spolupútnikovi Hansovi Küngovi, že už nezastupuje „katolícku vieru“...

Bez ohľadu na tento vývoj nájdeme v myslení Josepha Ratzingera konštanty. Patrí k nim u Augustína prameniák obraz sveta a dejín, ale aj pápežov radikálny príklon ku Kristovi a jeho cirkvi, čo síce nevylučuje dialóg s inovercami, nikdy, pravda, nestráca zo zreteľa striktné zachovávanie vlastného. A úplne podobne ako Ján Pavol II. bol aj Ratzinger vždy hlboko presvedčený o bohabojnosti a svätosti ľudského života. Nemej rigorózne ako v prípade jeho predchodcu je uňho odmietanie modernistického preludu o tom, že uskutočiteľné je všetko. Kategorické „nie“ voči všetkým pokusom zasahovať do Božieho poriadku tvorstva preto pôsobí naozaj konzekventne.

Pravdaže, na rozdiel od poľského pápeža neseného mystickou zbožnosťou má Nemeček Joseph Ratzinger za sebou existenciálne skúsenosti, ako sa s nimi stretávame povedzme v teológii Henriho de Lubaca či Karla Rahnera, ale aj v tvorbe takých autorov ako Claudel či Bernanos. Tu podistým našiel to, čo ním hýbalo oddávna: zistenie o ohrozenosti človeka a o napadnuteľnosti jeho viery. „Príbity na kríž, ale kríž nad priepasťou,“ takto popisuje Joseph Ratzinger veriaceho človeka našich čias v „Úvode do kresťanstva“ z roku 1968 a vylučuje každú pochybnosť o tom, že aj on z vlastnej skúsenosti pozná odlúčenosť „nad oceánom ničoho“.

„Kristovo milosrdenstvo nie je milosť lacná,“ povedal Joseph Ratzinger v kázni uvádzajúcej konkláve. Povedal to ako človek, ktorý vie, že za všetkými istotami ustavične striehne pochybnosť. Toto ho robí v jeho zápase o pravdu takým neoblomným.

KLARA OBERMÜLLEROVÁ
Zo Schwarz auf weiss
Reportagen & Berichte
2009 Verlag Huber Frauenfeld
preložil Ján Kallavský

V zajatí Mrazivého karnevalu

Pavol Korba:

Mrazivý karneval.

Vydavateľstvo MINOR, 2011, 42 s.

Básnik Pavol Korba, ktorý je členom minoritného rádu kapucínov, nie je na slovenskej literárnej scéne žiaden nováčik. Práve naopak. Je autorom troch básnických zbierok (Tanec o dušu, Medonosná sestra, Mrazivý karneval), vychádzajúcich od roku 2009 pod hlavičkou kapucínskeho vydavateľstva MINOR. Autorov vyhranený myšlienkový názor a originálny básnický prejav je tiež známy z rôznych slovenských literárnych súťaží v písaní poézie a prózy, pričom treba spomenúť, že Pavol Korba je laureátom predovšetkým tých literárnych súťaží, ktorých poslanstvo je úzko späté s duchovno-kresťanskými princípmi v rámci literárnej tvorby (Jurinova jeseň, Cena Slovenského učeného tovarišstva).

Básnická zbierka Mrazivý karneval (2011), ktorá je najnovším príspevkom Pavla Korbu do slovenského literárneho depozitu, obsahuje najmä verše, ktorých motivická inšpirácia je reakciou duchovno-kresťanský zmýšľajúceho človeka na „blahoslavený“ balast súčasnej doby, ktorej mediálne - a žiaľ! i v živote mnohých ľudí - vládne „rohací“ Lucifer, neustále a neúnavne hľadajúci „priateľa / do každého hriechu“ (s. 6), ponúkajúci moc, slávu, peniaze, nespútanú zábavu so všetkým, čo k tomu patrí, pretože jeho túžba spočíva v tom, aby človek pochoval zvyšok svojej cudnosti, odhodil desatora a podobne ako on, už nikdy nemohol spočinúť v Božej prítomnosti. Korba tak razantne a umne, silou svojho básnického slova, myšlienky a zmyslu pre veci duchovné, doslova varuje človeka pred poslušným a bez odporu splynúcim davom „v karnevale / mrazivých masiek“, ktoré sibalsky prichystal „zlodej večnosti.“ (s. 27).

Viac ako len za povšimnutie stoja aj Korbove verše, ktoré kruto a smutne, zahalené v básnickom šate, bijú do duše čitateľa, výrazne pôsobia na jeho city, zároveň pripúšťajú, že je potrebné vyjadriť sa i takýmto spôsobom (napr. básne Abortus, Celebrita, Smer Predná Hora). Každá báseň, zložená z niekoľkých veršov zhustených do jednej strofy, predstavuje uzavretý myšlienkový celok, odzrkadľujúci autorove duševné pochody či z každodennej reality odpozorované situácie, pretavené do autentického básnického obrazu.

Hoci v Korbových veršoch dominujú predovšetkým entity z ríše Zlého (padlý anjeli, knieža neposlušných, temné alebo s ťmavou páchnuce celebrity, dopamínové pláne, zvrhly karneval, hriechom zrichtované deti, zlorečené zoskupenie, generácia zranených - vlko-ovečky atď.), neslúžia mu na adoráciu, ako sme toho svedkami často u iných súčasných slovenských básnikov. Autor jasne vymedzuje demarkačnú líniu medzi Zlom na jednej strane a Dobrom na strane druhej. Pretože je to práve Ježiš Kristus, ktorého básnik prosí, aby zničil „ten karneval / mrazivú maškarádu / temných celebrit“ (s. 8). Už len Jeho meno ničí toho, ktorý je „vyváľaný v špine / odsúdený k porážke“ (s. 24). I preto je namieste básnikov Záver podľa Piláta: „Klopem a túlim sa / k domčeku, kde býva / Najvyššie dobro. / Očistiť sa túžim, / ohriať dušu skrehnutú, / v tichu poďakovať / za dielko dokonané. / Takže, moji drahí / i moji neprajníci, / čo som napísal, / to som napísal.“ (s. 42).

JÁN GALLIK

(...)

v snahe porozumieť majstrovi obul som si modré topánky,
okolo krku prehodil kockovaný šál a vybral sa na warhola,
bol smutný. bol veselý.

túžil som vyzuť svoje modráky a položiť ich pred neho.
ľudia nemajú zmysel pre pochopenie.

preto sú sami.

vydaní na milosť tým, čo majú silu pod pozlátkom
objaviť kus z toho, čo nám chýba.

ktorí sa neboja.

ničoho.

aj keď má moc zobrať nám všetko.

zuzana tužkou v ruke vpisuje do knihy čierne slnečnice.
pamiatka na večer, ktorá po nás zostane.

básnik by mal radosť, že jeho múza ďalej rozdáva život.
nielen van gogh mal svoje obdobia.

čierne slnečnice sú však iba moje.

BRAT ŠAVOL

Pocta gestu

(2)

pekári rozviezli ranné pečivo.

developeri naproti začali pracovať.

pani pod oknom, ktoré mi ešte chvíľu patrí,

hysterický hľadá svoje auto.

odtiaľ jej ho v noci a ona teraz stratila kus seba.

pobehuje sem a tam akoby zabudla, že sa dá aj stáť.

unavená sadá na obrubník.

jej drahý sibírsky kozuch oblizuje zem.

líšky sa na nej pasú inak ako predtým, než vstúpila

do ich života žena s telefónom.

nastupuje do taxíka a odchádza hľadať stratenú identitu.

ja sa vraciam do postele.

hľadať včerajší deň, ktorý trval, až pokiaľ neprišla.

do uší natískam voskové štuple.

daň za pokoj na izbe číslo 9 vo veľkom meste,

ktorému vládnu autá a hysterické ženy.

pokoj za 50 centov o ktorom dáma,

čo ma dnes ráno zobudila, nemá tušenie.

vosk v ušiach zaplnil prázdne miesto spájajúce ma so svetom.

ešte chvíľu chcem ako zavoskovaný plást medu odpočívať
a vychutnávať si to ticho, ktoré mi ukradne deň.

keď sa vrátim, z vďačnosti kúpim celý úľ.

postavím ho do farskej záhrady a ľudom budem okrem
medu

ponúkať pri omšiach aj pokoj.

malý. voskový. za 50 centov.

stane sa zo mňa predavač šťastia.

raz možno príde aj žena s telefónom.

ukáže mi svoju nájdenu identitu a povie:

„nechajte si svoje šťastie.“

a ja budem vedieť, že má pravdu.

o šťastí na jedno použitie, ktoré sa v najnevhodnejšej chvíli
roztopí a stečie po krku až do zakázaného územia,

aby spojilo dvoch milencov.

na okamih bude jeden svet.

nie bohatý. nie chudobný.

roztopené šťastie bude na chvíľu patriť všetkým.

ako vtedy na začiatku, keď ešte nikto netušil

prečo zabije kain ábela.

(3)

vo vani s hlavou pod vodou

počíta zrnká soli, ktoré ešte zostali.

rany sú hlboké a prázdne.

bojí sa pozrieť na ich dno.

každý kusok tela je vypálený až na hranicu.

cintorín špakov pripomína trápenie o ktorom nevieš.

nechceš.

tvoj strach je veľký ako jeho láska.

preto sa nikdy nestretnete.

v jedno ráno si naladiš rádio

a tam ti oznámia, že tvoj básnik sa nevynoril.

odplával.

ostala po ňom iba vaňa plná snov a studenej vody.

modré obdobie básnikov, ktorých nemal kto počúvať.

zapáliš si. otvoriš okno a vykúpeš sa z toho dňa.

až pokiaľ nepochopíš modrého básnika.

cintorín špakov bude vysielat' záchranné signály.

no nepríde nikto, kto by ťa zachránil.

(4)

na hoteli izby číslo 9 v kúpeľni tečie sprcha.

na okno dopadajú dažďové kvapky.

mesto plače.

ľudia sa pred smútkom skrývajú pod daždníky.

zaľúbenci ukazujú svetu nádej.

opúšťam svoje miesto za oknom.

obliekam kabát. beriem do ruky daždník

a vychádzam naproti noci.

skrývajú sa medzi kvapky dažďa nechávam sa

objímať vetrom.

mráz vpúšťam pod nechty.

kráčam vítať ráno.

noc zostarla.

v jej vnútri zamiesil Boh na dúhu.

a ona čaká na chvíľu, ktorá príde.

keď voda v sprche dotečie, výjde slnko,

vykotúľa sa na oblohu a bude nový deň.

ten starý spláchnem ako všetko nepodstatné.

chyzná vyvetrá, zamkne a ja sa vrátim

odkiaľ som prišiel.

do skutočného sveta, kde sú kvapky dažďa

až príliš malé, aby sa dalo medzi ne schovať.

ranný autobus predbehol svitanie.

smetiarske auto v útrobach spracúva tajomstvo noci.

na stole vonia čerstvé pečivo.

oči spia pod viečkami.

dúha sa pripravuje na svoj veľký výstup.

a ja budem pritom až sa prebudím zo sna.

(v bratislave, v hoteli zámocký pivovar na izbe číslo 9 po predstavení milana sládko o andym warholovi z vďačnosti Zuzane Rúfusovej, Magde Rúfusovej, Eve Kristinovej, Robovi Melovi za ich milú spoločnosť, ktorá ako spomienka s čiernymi slnečnicami ostáva navždy zaznamenaná pre tých, čo nebudú tušiť, že sme boli a boli sme šťastní.)

*Básne sú z najnovšej knihy brata Šavla Kto sa chce naučiť bicyklovať, musí aj padnúť. V roku 2012 vydalo vydavateľstvo Cathedra. fotografie nájdete: <http://www.milansladek.sk/>

Začiatkom marca tohto roku rozrušila viacmenej pokojnú hladinu cirkevného života na Slovensku tzv. Výzva Teologického fóra za obnovu cirkvi, ktorá bola určená na širšiu diskusiu a adresovaná „priateľom a podporovateľom reformy cirkvi“. Na túto „Výzvu“ som už reagoval, ale uvedomujem si, že by bolo užitočné urobiť oveľa hlbšiu analýzu týchto návrhov a podnetov, ktoré prameňujú predovšetkým z nedostatku pochopenia filozofických, dejinných i teologických hľadísk, pričom úplne zanedbávajú posvätný a mystický charakter jednotlivých skutočností cirkevného života.

Cirkev funguje istotne aj ako inštitúcia, má svoje štruktúry, svoje úrady a rôzne stupne riadenia, pretože žije v tomto svete a vedie konkrétnych jednotlivcov i spoločnosť žijúcich tu na zemi. A predsa jej prvoradá úloha nie je zabezpečiť tu na zemi pokojný a blahobytný život, ale viesť ľudí k spáse. Aj kódex cirkevného práva hovorí, že najvyšším zákonom Cirkvi je *salus animarum*, čiže spása duší.

Teofórum formuluje svoje názory na obnovu cirkvi, pričom, ako to uvádza predseda tohto fóra vdp. Karol Moravčík, im nejde len o duchovnú obnovu jednotlivcov, ale predovšetkým sa ich výzva zameriava na obnovu „štruktúr, inštitúcií, jazyka a spôsobov, cez ktoré sa cirkev prejavuje“. Z toho vyplýva, že ich primárnou otázkou nie je duchovná obnova, ako to požaduje súčasný pápež Benedikt XVI. vo výzve k novej evanjelizácii v nasledujúcom Roku viery, ale prispôbenie sa cirkvi svetu. Kristovo želanie, „aby svet uveril a bol spasený“, to zrejme pre nich nie je prioritou. Nezaujíma ich, že v posledných desaťročiach sa Európa radikálne odkresťančuje, naopak, odmietajú pápežove kroky na zastavenie tohto sebazničujúceho procesu. Cirkev chce ohýbať a prispôbovať podľa vlastného metra a formovať podľa vlastných predstáv. Presne v duchu reformátorov, ktorí ju chceli zničiť a vytvoriť novú podľa vlastných predstáv. A najlepšie tak, aby sa úplne odstránilo pohoršenie križa.

Vieme však veľmi dobre, že budovať je ťažšie ako búrať. Stačí primeraná dávka trhavin a z budovy sa behom niekoľkých sekúnd stane rumovisko. Áno, stavať je ťažšie, ako búrať. Ak si niekto myslí, že stavia, potom sa musí vážne zamyslieť nad slovami sv. apoštola Pavla, ktorý hovorí o tom veľmi jasne: „Ale každý nech si dáva pozor, ako na ňom stavia. Lebo nik nemôže položiť iný základ okrem toho, čo je už položený, a je ním Ježiš Kristus. Či niekto na tomto základe stavia zo zlata, striebra, drahých kameňov, dreva, sena či slamy, dielo každého vyjde najavo. Ten deň to ukáže, lebo sa zjaví v ohni a oheň preskúša dielo každého, aké je.“ (1. Kor. 11-14)

Teraz by som ešte rád poukázal na ďalšiu skutočnosť, ktorá úzko súvisí s touto „Výzvou“ a objasňuje ďalšie aktivity tohto fóra. Je to prednáška, ktorú možno nájsť na internetových stránkach Teofóra a predniesol ju vdp. Karol Moravčík na stretnutí TF v Nitre 3. marca t. r. Pozorne som si ju prečítal a jej myšlienky ma nenechávajú ľahostajným.

Autor príspevku v úvode tvrdí, že sa Teologické fórum „vyprofilovalo počas svojho pôsobenia na spoločnosť ľudí, ktorí sa v rámci katolíckej cirkvi hlásia k tzv. progresívnemu a reformnému krídlu“, a hovorí, že najsil-

ŠTEFAN MORDEL

K prednáške predsedu Teofóra

nejším podnetom pre činnosť tohto reformného prúdu bol II. vatikánsky koncil. Vraj dostali inšpiratívne podnety a chuť prelomiť tzv. „Reformstau“. Toto slovo radi užívajú nemeckí liberálni teológovia, ktorí tvrdia, že sa zastavili pokoncilné reformy a preto treba túto hrádzu, ktorá reformy zastavila, rozbúrať a prevádzať ďalšie reformy cirkvi, ktoré sú vraj v „duchu koncilu“. Znamená to asi toľko, že aj keď koncilové dokumenty nehovoria o týchto reformách, ale oni majú byť chápané v duchu koncilu. Tu však treba jednoznačne poukázať na neúprimnosť týchto snáh. V západnom svete sa vytvoril prúd teológov, ktorí videli v II. vatikánskom koncile zlom, akúsi revolúciu, ktorá pretrhla tradíciu Cirkvi. Po koncile sa mala budovať nová cirkev. Podľa týchto predstáv koncil bol vlastne nástrojom, ktorý mal za úlohu zlikvidovať staré a nepotrebné, aby sa mohla vybudovať cirkev nová, pokoncilová, ktorá už s tou starou, predkoncilovou, nemá nič spoločné. Benedikt XVI. sa proti takejto predstave veľmi jednoznačne vymedzuje. Jasne sa vymedzuje proti termínu Duch koncilu (Geist des Konzils), ktorým by sa mali ospravedlniť všetky reformy a novoty, ktoré by výslovné protirečili Tradícii. Požaduje, aby sa Druhý vat. koncil vysvetľoval v ponímaní reformy (ecclesia semper reformanda est), a nie v duchu prelomu. Hermeneutika koncilných dokumentov sa musí diať v duchu Posvätej tradície a Učiteľského úradu Cirkvi, čiže v duchu kontinuity, a nie naopak. Je očividné, ako nadviazali reformátori z Teofóra na tieto liberálne idey západných teológov a kopírujú ich, pričom sú úplne nevhľadní voči tomu, čo hovorí súčasný pápež.

Autor prednášky ďalej hovorí, že sa účastníci fóra zavazujú študovať koncilové dokumenty, ale podotýka, že budú „čítať tieto texty nanovo“ a budú „ich chápať z hľadiska novej skúsenosti“. Vysvetľuje ďalej, že „k tejto novej skúsenosti patria inšpiratívne podnety, ktoré si v ostatných mesiacoch dávajú za cieľ prelomiť už spomínanú „Reformstau“. Takže II. vat. koncil budú chápať po svojom, a nie podľa toho, čo hovorí pápež. A keďže chcú preraziť reformné hrádze, preto sa chystajú vyraziť do boja.

Zrejme ako posylač do tohto boja má im poslúžiť významenie, ktoré dostali členovia fóra od nadácie Herberta Haaga 2. apríla 2011 vo Viedni: „Za slobodu v cirkvi“. Pochválil sa, že

k oceneným patrili „ľudia z tzv. Skrytej cirkvi, ktorej hlavnou postavou bol pred r. 1989 tajne vysvätený biskup Felix Davídek. Cenu prevzali žijúci svedkovia tejto cirkvi; tajne vysvätený biskup Dušan Špiner, člen TF, a pani Ludmila Javorová, Davídkom vysvätená za kňažku.“ Takže v tejto skvostnej správe so silným nábojom protikatolíckeho zmýšľania a zároveň neznalosti, resp. nerešpektovania záväzného učenia Katolíckej cirkvi o sviatostnom kňazstve, sa skutočne excelentne vynímajú slovo „kňažka“. V pohanských náboženstvách boli aj kňažky, ale v

týchto slov je zrejme, že sa prednášateľ spolu s ostatnými členmi cítila byť jedným reformným táborom, ktorý sa vymedzuje zo spoločenstva Katolíckej cirkvi a vytvára tak dojem sekty, ktorá smeruje k schizme. Pán Moravčík tvrdí, že odstúpenie pomocného pražského biskupa Václava Malého od prijatia ceny spochybnilo v niektorých členoch istotu, či idú dobrým smerom, pretože akcia je „priveľmi kritická voči Vatikánu“.

Čo máme rozumieť výrazom Vatikán? Nie snáď na prvom mieste nástupcu sv. Petra apoštola a zástupcu

„Hermeneutika koncilných dokumentov sa musí diať v duchu Posvätej tradície a Učiteľského úradu Cirkvi, čiže v duchu kontinuity, a nie naopak. Je očividné, ako nadviazali reformátori z Teofóra na liberálne idey západných teológov a kopírujú ich, pričom sú úplne nevhľadní voči tomu, čo hovorí súčasný pápež.“

katolíckej cirkvi nebolo ani v náznačkoch počuť o niečom podobnom. (Ani v protestantských spoločenstvách sa farárky nevnímajú ako kňažky, ale ako hlásateľky Božieho slova.) A tie hlasy, ktoré sa ozývajú z katolíckeho prostredia na Západe o povolenie svätiti diakonky, vraj ako tomu bolo v prvokresťanskej dobe, nie sú ničím iným, iba prejavom neznalosti cirkevných dejín. Explicitný dôkaz o tom podáva prvý všeobecný cirkevný snem v Nicey roku 325, kde sa konciloví otcovia vyjadrili veľmi jasne o tejto otázke; diakonisa v Cirkvi nemá „chirotoniu“, čo značí vkladanie rúk, takže nepatrí do kléru, lebo nemá svätenie. To je historický fakt a tvrdiť niečo opačne je prejavom neucty ku Tradícii. Naši reformátori v tomto bode však idú ešte ďalej. Hovorí o „kňažke“ ako o čomsi úplne normálnom. Je to nepredstaviteľné, aké to stanovisko zaujímajú kňazi, ktorí dokonca zastávajú v cirkvi aj pastiersky úrad. Navyše, ich neucta k Učiteľskému úradu Cirkvi a nerešpektovanie Posvätej tradície ich vedie až tak ďaleko, že sa ani len nezamýšľajú nad tým, prečo domnelý biskup Davídek takto pohrdal zákonmi vlastnej cirkvi, keď svätil ženu na kňažku.

Oceňovanie sa teda udialo v kostole Donau-City Kirche v modernej štvrti Viedne, na ktorej sa, podľa prednášateľa, zúčastnili „zaujímaví ľudia z reformného prúdu cirkvi“. Spomína sa tu Hans Küng, Walter Kirchschläger a tiež mnohí významní teológovia a kresťania z Rakúska, Nemecka a Švajčiarska ako aj množstvo ľudí zo Slovenska, Moravy a Čiech.“ Autor ďalej pokračuje: „Vo Viedni sa stretli bratia a sestry vo viere, ktorí patria do jedného spoločenstva cirkvi a jedného reformného tábora v našej cirkvi...“ Z

Ježiša Krista na zemi? Nemať by kresťan katolíck a navyše kňaz prechovávať patričnú úctu voči tejto najvyššej cirkevnej autorite? Prečo potom táto veľká kritickosť? Preto, lebo netancuje tak, ako pískajú duchom sveta presiaknutí liberáli?

Zarazilo ma aj ďalšie tvrdenie prednášateľa, keď hovorí, že na otázku Hansa Künga, „koľko ľudí prišlo z Čiech a zo Slovenska“, sa „zdvihol v kostole celý les rúk“. A tu prednášateľ prepukol v nadšenie a vyspieval apoteózu na svoje hnutie slovami: „Tým bojazlivým treba odkázať, že reformní katolíci, ku ktorým sa hlásime, síce dnes nesedia na popredných miestach v synagógach cirkvi, ale stále sú členmi, kňazmi a teológmi svojej cirkvi a bojujú za jej obnovu v duchu evanjelia, nie v duchu doby, ako im je niekedy nepoctivo podsúvané“.

Pýtam sa, odkiaľ sa teda vzalo to obrovské sebedomie, že „bojazlivým“ treba niečo odkazovať, aby sa nebáli zapojiť sa do prúdu proti cirkevnej autorite? Čo znamená výraz „popredné miesta v synagógach cirkvi“? Naznačujú tým to, čo Ježiš adresoval farizejom a zákonníkom? Odkiaľ sa zrazu vzala táto bojovnosť a sebaistota, že oni majú pravdu a pápež so svojimi vernými biskupmi sa mylí? Je až zarážajúce, ako vystupujú navonok nevinne a používajú uhladený štýl, ale nepripomína nám to niečo z Ježišovej výstrahy, aby sa učeníci mali na pozore pred vlkami, ktorí prichádzajú v ovčom rúchu? Oni sami sa ohradujú proti tomu, že vystupujú „v duchu doby“, vraj ako sa im to nepoctivo podsúva, ale pýtam sa, čo iné robia? Riedia Kristovo evanjelium a požadujú tento ich experiment preniesť do praxe. Nemáme už dost skúsenosti s podobnou praxou?

Roku 1919 vznikla tzv. Československá cirkev, kde ako prvé odstránili celibát a potom robili ďalšie „úpravy“ a zmeny, až napokon toto hnutie splynulo s českými protestantmi. Netreba sa zamyslieť aj nad tým, prečo práve Česko patrí medzi najateistickejšie krajiny? Netreba vidieť práve v tomto odpade kňazov príčinu rozšírenia ateizmu v tejto krajine? A teraz by to pomocou „reformných katolíkov“ chceli zavádzať aj na Slovensku? Myslím si, že slovenskí katolíci urobia najlepšie, keď za túto „ponuku“ pekne poďakujú.

Tiež je ešte potrebné poukázať na jednu veľmi závažnú skutočnosť. Po komunistickom puči roku 1948 sa noví vládcovia veľmi usilovali, aby si

cirkev podriadili a mohli ju ovládať. Veľmi sa snažili urobiť národnú cirkev pomocou tzv. mierového duchovenstva. A predsa sa im to nepodarilo, aj keď boli tlaky veľké. Kňazov, ktorých donútili ku členstvu aj k účasti na schôdzach, sa usilovali zmanipulovať, a predsa to boľševickí mocipáni nemali také jednoduché; nedokázali donútiť kňazov, aby sa odtrhli od Ríma. Aj keby tak niekoľko kňazov bolo urobilo, ľud by sa aj s prevažnou väčšinou kňazov nepridal. Preto komunisti museli od tohto plánu upustiť. Niektorí kňazi sa pridali a spolupracovali; jedni tam boli zo zisťovacích dôvodov, iní zo strachu a iní z donútenia, alebo preto, že si mysleli, že týmto spôsobom aspoň niečo zachránia. Aj keď podpísali verejné vyhlásenia o podpore komunistických manifestov a odsúdenia „svetového imperializmu“ a pod., predsa sa tam nikdy ani z tohto kruhu kňazov nezvali podobné výzvy, aké zaznievajú z terajšieho Teofóra, ktoré podľa príkladu neposlušných rakúskych farárov a nemeckých memorandistov útočia už na samotné základy katolíckej viery. Spolupráca s komunizmom bola pre mnohých neprijateľná, a preto mnohí radšej volili väzenie, ako by mali podporovať zlo. Toto zlo (myslím spoluprácu kňazov s komunistickým režimom) sa však nedotýkalo základov viery a cirkevnej disciplíny. V prípade dnešných vyzývateľov na neposlušnosť a jej podporovateľov ide však ešte o viac; oni siahajú priamo na depositum fidei, čiže poklad viery. A preto toto hnutie považujem ešte za horšie ako hnutie bývalých „mierovákov“ a „pacemákov“.

„V prípade dnešných vyzývateľov k neposlušnosti a jej podporovateľov ide o viac, oni siahajú priamo na depositum fidei, čiže poklad viery. A preto toto hnutie považujem ešte za horšie od bývalých 'mierovákov' a 'pacemákov'.“

V päťdesiatych rokoch mnohí členovia tzv. Mierového hnutia boli potrestaní exkomunikáciou, pretože sa dobrovoľne pridávali do spolupráce s komunistami a nepriateľmi Cirkvi, ktorí ju chceli zničiť zvonka. Dnešní nekritickí nasledovatelia liberalizmu sa ju však snažia rozložiť zvnútra, čo považujem ešte za nebezpečnejšie. Za posledné roky sa toho však veľa zmenilo. Predsa však aj dnes platia zákony Cirkvi, ktoré nedovoľujú svojim členom šíriť herézy a sektárskymi aktivitami rozbiť jej jednotu. Chcel by som položiť otázku; spamätajú sa naši vyzývatelia a odvolávajú tieto nezmyselné a bludné požiadavky, alebo sa všetko nechá tak a oni budú na jednej strane vyhlasovať, akí sú verní katolíci a na druhej strane ju budú svojimi „výzvami“ a aktivitami postupne rozkladať a ničiť? Myslím si, že Ježišove slová sú aj dnes platné: „Kto nie je so mnou, je proti mne, a kto nezhrmažďuje so mnou, rozhadzuje.“ (Mt 12, 30)

Treba si položiť otázku, s kým to „zhromažďujú“ naši reformátori z Teofóra? Pozrime sa bližšie na ďalšie idey, ktoré prezentoval jeho predseda Karol Moravčík. Hovorí o veľkom úspechu udalosti vo Viedni, pretože tam sa „reformné krídlo katolíckej cirkvi posilnilo“ a že je stále viac katolíkov, ktorí „žiadajú štrukturálne reformy“. Tam sa teda podľa neho ukázalo, že „formulácie katolíckych teológov zo Západu nie sú uletené vízie, ale sú to vízie schopné prenosu do reality“. Potom pokračuje, že s týmito víziami súhlasia nielen moderní katolíci

na Západe, ale aj katolíci na Východe, o ktorých si niektorí mysleli, že kvôli rozdielnosti vo vzdelaní a v rozdielne stupňa sekularizácie spoločnosti zostanú títo voči myšlienkam západných teológov „chladní a málo osloviteľní“. Autor tu zrazu prepuká v ozajstný jasot: „Skutočnosť je krajšia“, pokračuje. „Nielenže sme osloviteľní, ale mnohí z nás prv, ako by čítali intelektuálov Západu, dospeli k podobným predstavám a víziám, a navyše aj realizáciami - otestovali sme mnohé vízie teológov v praxi.“ A napokon ešte trochu seba chvály, že vraj „odteraz priateľia na Západe vedia, že cirkev na Východe nie je len tradicionalistická, nacionalistická a centralistická, ale aj reformná a slobodomyselná, evanjeliová a synodálna.“

Takže povedané tu bolo toho dosť. Pozrime sa na základné myšlienky tohto tvrdenia: vo Viedni sa teda posilnilo reformné krídlo a upevnilo sebedovolenie. Sme sa teda spojili a v „jednote je sila“. To hovorili aj bývalí komunisti. Zjednocovali sa pevne v jednom šiku, aby bojovali proti svojim ideologickým nepriateľom, na čele ktorých stála predovšetkým Katolícka cirkev. A k čomu sa to upevnili naši reformisti? Aby dokázali, aká je „reformná a slobodomyselná, evanjeliová a synodálna“ cirkev na Východe. Položme si otázku, čo chápu týmito okrídlenými výrazmi „reformná a slobodomyselná, evanjeliová a synodálna“? Hlásia sa hrdo k tzv. Memorandum nemeckých teológov, ktorí dlhé roky na katolíckych teologických fakultách riedili katolícku náuku a vyučovali teológiu, ktorá prakticky delila Krista od Cirkvi, ktorá tvrdila, že je rozdiel medzi Kristom historickým a Kristom viery, ktorá spochybňovala Kristovo zmŕtvychvstanie, ktorá relativizovala obetný charakter sv. omše, atď. Keď sa začali relativizovať pravdy viery, okamžite sa toto prenieslo aj do praktizovania viery. Aký je výsledok tohto trendu? Nemáme snáď otvorené oči, že nevidíme, alebo nechceme vidieť proces, ktorý prešiel západnou cirkvou? Koľké kostoly boli zatvorené, pretvorené na rôzne kultúrne inštitúcie, dokonca aj na reštaurácie, koľké farnosti boli zrušené, ako radikálne sa znížil počet kňazov atď.

Viem, o čom hovorím. S nemeckou oblasťou mám kontakty už vyše štyridsať rokov. Sledoval som tam reformy už od roku 1969, lebo som mal za priateľov dvoch bohoslovcov z Bochumu a neskôr som sa spoznal aj s viacerými kňazmi. Cirkev sa tam snažila, pravda, česť výnimkám, maximálne prispôbiť svetu a moderným požiadavkám, ale zrejme primárne zdôrazňovala Kristov Kríž, jeho obetu, ktorú priniesol za spásu sveta. Dokonca aj túto pravdu tzv. moderná teológia spochybnila. Istý teológ sa vyjadril, že Kristus zomrel zo solidarity, ale nie preto, že ľudia boli hriešni a on by sa musel za nich obetovať, aby im Boh odpustil. Spochybnil základnú pravdu kresťanstva a vlastne sa nič nestalo.

Sledoval som a sledujem veľmi pozorne dianie v cirkvi na západ od nás a reagoval som na mnohé veci. Samozrejme, že si nechcem nahovárať, že som tým niečo dosiahol, ale reagoval som na to, o čom som bol presvedčený, že sa to protiví Evanjeliu a náuke Cirkvi. Áno, možno ma niektorí považujú za netolerantného, ako som to čítal v reakciách na môj text. Ale pýtajme sa: máme právo opravovať Kristovo evanjelium, alebo dokonca urobiť

celkom nové evanjelium podľa našich predstáv pod menom Kristovým? Nepovedal snáď Ježiš Kristus, „kto chce za mnou ísť nech zaprie sám seba, vezme na seba svoj kríž a nasleduje ma“? (Mt 16, 24)

Áno, samozrejme, že môžem nesúhlasit' a nepriať takúto neprijemnú ponuku. Sebazaprenie! Nesenie vlastného kríža! Obetovať sa kvôli Bohu. Kvôli človeku! Ved' to predsa nemôže byť pre moderného človeka! Moderný človek potrebuje predsa niečo iné! Chce si užívať, lebo chce byť šťastný. Šťastie spočíva v príjemných zážitkoch, v droge, ktorá omamuje jeho zmysly a je už jedno, akého druhu tá droga je. Nuž ponúkame tomuto svetu takéto „evanjelium“! Je ti, človek všetko dovolené, ty si pánom, tebe má slúžiť všetko a ty nikomu? Takéto evanjelium zachráni človeka?

Áno, môžem odmietnuť Kristove požiadavky, ale potom sa nemôžem vyhlasovať za jeho učeníka. V tomto mám úplnú slobodu. Tú istú slobodu však doprajme aj Kristovi, aby on slobodne mohol človeku takúto požia-

davku adresovať. Ak verím, že On, ktorý sa obetoval až na smrť na kríži a daroval celú svoju lásku človeku, je potom na mne, aby som sa rozhodol, čo ja darujem Kristovi, koľko miesta vo svojom srdci mu ja ponúknem... Áno, to všetko je už na mne. A dokonca to on plne rešpektuje. V Apokalypse sv. Jána sa hovorí: „Hľa, stojím pri dverách a klopem. Kto počúvne môj hlas a otvorí dvere, k tomu vojdem a budem s ním večerať a on so mnou.“ (Zjv. 3, 20) Je teda na mne, čo urobím, či otvorím, alebo nie, či dovoľím Kristovi, aby vstúpil do môjho spoločenstva, alebo nie. Je to akt môjho slobodného rozhodnutia.

„Vernosť evanjeliu a poslušnosť voči Cirkvi sa považuje za fundamentalizmus. Na Západe to robia liberáli presne tak, že verných katolíkov takto označujú a kladú ich na roveň funda-

Slovensku? Radujú sa z toho, že cirkev na Slovensku je slobodomyselná, čiže voľnomyšlienárska, ktorá sa neriadi Kristovými myšlienkami, ale svojimi?“

Čo na to povedať? Ak mám vyjadriť svoje osobné pocity, tak mi je z toho smutno. Ja nevidím, žeby cirkev na Slovensku bola „tradicionalistická, až fundamentalistická, nacionalistická a centralistická“, ako to tvrdí katolícky kňaz Karol Moravčík. Sú to všetko nálepky, ktoré majú za cieľ ju znevážiť a zdiskreditovať. Vernosť evanjeliu a poslušnosť voči Cirkvi sa považuje za fundamentalizmus. Na Západe to robia liberáli presne tak, že verných katolíkov takto označujú a kladú ich na roveň fundamentalistickým extrémistom, ktorí sú pripravení kvôli svojej pravde zabíjať. Takže aj toto je jeden z prostriedkov ideologického boja.

kňazstvo tu zostalo vlastne vždy verné Svätému Otcovi a túto vernosť nemohli zničiť, ani spochybniť dokonca ani komunisti, a preto bolo samozrejme, že kresťan katolíci sa modlili za pápeža a prejavovali mu vnútornú oddanosť. Žiaľ, už to v plne miere neplatí, pretože tu prišlo „Teofórum“, ktoré túto spätosť so Svätým stolcom spochybňuje, ba vyzýva na revoltu voči nemu, čo považujem za veľmi povážlivé a nešťastné.

Naši reformári teda chcú uskuotočňovať štrukturálne reformy, lebo vraj vieru nemožno oddeľovať od štruktúr. Ako by sa to dalo povedať jednoduchšie, alebo vyjadriť zreteľnejšie? Čo je to štruktúra cirkvi? Ak ideme od najnižšej roviny, tak je rodina, potom farnosť, biskupstvo, metropola a napokon celá Cirkev na čele s najvyššou autoritou - Petrovým nástupcom, pápežom. Takže nerozumiem celkom, v čom prekáža rodina, aby niektorý z jej členov mohol žiť plodný náboženský život. Alebo v čom prekáža farnosť, alebo biskupstvo, alebo arcibiskupstvo, alebo dokonca štruktúra úradov v najvyššej správe Cirkvi. Nevie, čo je tu na prekážku aktívneho duchovného života jednotlivca, alebo spoločenstiev. Ale nechcem sa nasilu robiť nevedomým, pretože viem veľmi dobre, o čo tu reformátorom ide. Ide im o rozbitie vnútorných väzieb Cirkvi, aby sa tak dala lepšie manipulovať a napokon aj umlčať.

Veľmi ma zarazili ďalšie výroky, ktoré uviedol autor vo svojej prednáške: hovorí, že táto „túžba po reformách cirkvi nevychádza z nedostatku viery, ale naopak, vyrastá zo skúsenosti žitej viery presne tak, ako to čítame v zakladajúcich dokumentoch kresťanstva - v spisoch Nového zákona. Vzkriesený Ježiš, k Bohu povýšený Kristus, inšpiroval svojím duchom učeníkov, aby zrelativizovali váhu Mojžišovho zákona a jeho štruktúry a zo skúsenosti viery v Bohom potvrdeného Ježiša Nazaretského si vytvorili nové štruktúry a nové spôsoby života podľa jeho slova a príkladu.“

Ako prvé ma zarazil výrok „k Bohu povýšený Kristus“.

Prečo by mal byť Kristus povýšený k Bohu? Nie je snáď od večnosti jednorodným Božím Synom, čiže druhou božskou Osobou? Je to iba textová nepresnosť, alebo dokonca už aj zámer popierať božstvo Ježiša Krista? Po druhé, je zarážajúce, ako autor svojvoľne nakladá s biblickými textami a nakladá s nimi účelovo, keď hovorí, že „Kristus, inšpiroval svojím duchom učeníkov, aby zrelativizovali váhu Mojžišovho zákona a jeho štruktúry“.

Čo má znamenať táto formulácia? Snáď to, že už neplatí Desatoro? Ale nepovedal snáď Ježiš tieto slová? „Nemyslite si, že som prišiel zrušiť Zákon alebo Prorokov; neprišiel som ich zrušiť, ale naplniť“. (Mt 5, 17) Akú to majú úctu títo reformári k Svätému písmu? Autor prednášky tvrdí, že učeníci „si vytvorili nové štruktúry a nové spôsoby života podľa jeho slova a príkladu“ s čím možno v podstate súhlasiť, ale za predpokladu, že k týmto zmenám dostal sv. Peter moc od Krista, ktorý mu povedal, „čo zviažeš na zemi, bude zviazané aj nebi...“ avšak túto právomoc dostal iba Peter a apoštoli, ale žeby mali takúto právomoc vytvárať nové štruktúry aj členovia Teofóra?

To je jednoducho pre mňa nepredstaviteľné.

mentalistickým extrémistom, ktorí sú pripravení kvôli svojej pravde zabíjať. Aj toto je jeden z prostriedkov ideologického boja.“

Nuž aké to evanjelium ponúkajú reformári z Teofóra katolíkom na

Na Slovensku sa zachovala katolícka viera, a to vďaka aj tradícii a predovšetkým tiež preto, že zbožnosť bola hlboko zakorenená v našom ľude. Žiaľ, aj Slovensko podlieha sekularizácii ako aj iné krajiny, ale pretože

V knižničnom svete je známy výrok, že knihy majú svoje osudy. Lenže na tomto svete má svoje osudy skoro všetko. Teda i tento výrok, ktorého autorom je rímsky literát a gramatik Terentianus, pochádzajúci z Mauretánie, preto i s prídcomkom Maurus. Jedni historici jeho pôsobenie ohraničujú koncom 2. storočia nášho letopočtu., iní pripúšťajú i koniec tretieho, ba ak sa nemýli rímsky epigramatik Martialis, ktorý pôsobil v rokoch 40 až 104 a ktorý stotožňuje Terentiana Maura so správcom mesta Asuan, potom by pri uvádzaní údajov o jeho pôsobení mohlo prísť do úvahy aj storočie prvé. Hlavná vec však je, že údaje o jeho literárnom diele sú presne zachované, zatiaľ čo o jeho citovanom výroku by dnes len málokto vedel povedať, aká je jeho pôvodná podoba. Z toho výroku totiž vyplýva, že onen osud kníh sa odvodzuje od toho, ako alebo či tú ktorú knihu je čitateľ schopný pochopiť. Preto tento neokypetný výrok znie: Pro captu lectoris, habent sua fata libelli. Osud kníh závisí teda od čitateľa a v mnohých prípadoch aj od toho špeciálneho čitateľa, ktorým je aj prekladateľ! Preto sa to týka aj Knihy kníh, čiže Svätého písma a v kritickosti tejto poznámky mohli by sme sa odvolať i na známú "sväticu s ružami" - totiž svätú Teréziu od Dieťaťa Ježiša, ktorá sa chcela učiť jazyk grécky a latinský, aby si sama mohla overiť plný zmysel posvätného textu Svätého písma.

Je známe, že pri prekladaní biblických textov ťažkosť spôsobujú najmä knihy tzv. hebrejskej poézie, ku ktorým okrem Knihy Jób a Knihy Sirachovcovej patrí Kniha žalmov, Kniha prísloví, Kniha Kazateľ, Pieseň piesní a Kniha múdrosti. Preto pápež Pius XII. 24. marca 1945 poveril biblický inštitút v Ríme, aby sa v novo pripravovanom vydaní Vulgáty pre liturgické potreby revidovala aspoň Kniha žalmov, ktorá potom vyšla paralelne s jej pôvodným latinským textom v roku 1946 v Ríme.

Ale na podobné problémy treba poukázať aj pri textoch už spomenutej knihy hebrejskej poézie, a to Knihy múdrosti. Máme na mysli najmä veľmi nedbalo preložené verše z kap. 3, 1-4 v súčasných vydaniach Svätého písma a prevzaté i do terajšieho Lekcionára, ktoré sa čítajú v rámci Bohoslužby slova pri pohreboch.

Naše podozrenie z nesprávosti prekladu týchto veršov už dlhší čas upútaťvalo najmä nezmyselné znenie 4. verša (z úryvku, Duše spravodlivých sú v Božích rukách), ktorý v súčasných prekladoch Svätého písma u nás znie: "Lebo keď aj, podľa mienky ľudí, pretrpeli muky, jednako ich nádej bola plná nesmrteľnosti.", a ďalšia, novšia, no ešte horšia verzia prekladu tohto verša znie: "A hoci podľa mienky ľudí pretrpeli muky, ich nádej je plná nesmrteľnosti." Takto totiž prekladatelia zvrátili pôvodné, latinské znenie tohto verša: Et si coram hominibus tormenta passi sunt, spes illorum immortalitate plena est.

Z citovaných slovenských prekladov totiž vyplýva, že utrpenie spravodlivých vlastne sťažovalo ich nádej na nesmrteľnosť(!), zatiaľ čo z našej katolíckokresťanskej, a vôbec kresťanskej doktríny vyplýva, že práve utrpenie je tou najistejšou cestou k spásu, čiže k nesmrteľnosti nášho budúceho, teda večného života. Preto keď sme si overili latinský text tohto verša, veľmi nás ovládla zvedavosť, ako to preložili napríklad Nemci alebo Poliaci, lenže

mne, prežívajúcemu dôchodcovské časy na dedine mimo kultúrneho centra a knižnic, v tomto smere mohol poslúžiť iba internet, a tu sa objavili iba dva preklady české. Jeden bol z roku 1946 od Mons. ThDr. Josefa Hegera a druhý od rehoľníkov cisterciánov z Vyššieho Brodu, ktorý je však zrejme iba pokusom o revíziu tohto zlého prekladu.

No z týchto českých prekladov sme zistili, že veľmi chybne, ak nie priam škandalózne, nie je preložený len onen verš štvrtý, ktorý je už na prvý pohľad takto identifikovateľný, ale o nič odhodnejší nie je ani verš prvý, ktorému náš prekladateľ z roku 1946 dal túto podobu: "Ale duše spravodlivých jsou v Boží ruce a nedotkne se jich prázdná trýzeň." Preklad tohto verša na prvý pohľad pri porovnaní s jeho latinským znením možno hodnotiť len ako neúplný, lebo v ňom chýba výraz mortis (smrti), ktoré je v latinskom texte: Iustorum autem animae in manu Dei sunt, et non tanget illos tormentum mortis. Ale ako z ďalšieho textu vyplýva, prekladateľ toto slovíčko smrti neobišiel omylom, ba skôr cieľavedome, ako by v jeho prekladateľskom chápaní nešlo len o muku smrti, ale o akúkoľvek muku, v jeho ponímaní azda neraz i väčšiu, než bývajú muky bežného umierania!

A tu sme iba krôčik od podozrenia, že prekladateľ sa vlastne takto pokúsil revidovať samého svätopisca! Nie div teda, že cisterciáni svojím prekladom sa aspoň snažili oslabiť prímelné tvrdenie Msgr. Hegera tým, že vo svojom preklade vypustili jeho slovo prázdná, ale ani oni sa nezbačili podozrenia, že tiež nechápali, o čo išlo svätopiscovi, ktorý pod slovom smrť nemal na mysli smrť telesnú, ale smrť v biblickom zmysle slova, teda večné trápenie!

Na tomto základe prichádzame k podozreniu, či vlastne i takéto defekty prekladov alebo aj náročné chápanie obsahu Knihy múdrosti vôbec nepoznačili jej osud, keď naši odlúčení bratia evanjelici ju ani nezaraďovali do zoznamu kníh Svätého písma. Možno povedať, že tento preklad Msgr. Hegera aj napriek tomu, že i priemerný latinčinár zistí, že ide o veľmi zlý preklad, poznačil všetky mutácie tohto prekladu za viac ako polstoročie, ale išlo prevažne iba o štylistické obmeny, pritom sémantická podstata tohto prekladu ostala nezmenená, teda chybna. Za takúto len štylistickú obmenu možno označiť tento raz už aj akceptovanie Knihy múdrosti v slovenskom ekumenickom preklade B I B L I E, ktorú vydala Slovenská biblická spoločnosť. Tu vidieť, že vychádzali z textu citovaných českých prekladov, ktoré v porovnaní so slovenskými v prvom verši upúšťajú od množného čísla pri údají, že duše spravodlivých sú v Božích rukách, ale súhlasne s českými tu duše spravodlivých sú v Božej ruke, ako je to vlastne i v latinskom texte (in manu Dei) a čo je biblicky aj správnejšie, zatiaľ čo spojenie "v Božích rukách" možno pripustiť iba ak v zmysle určitej licenčnej poetiky. Len, žiaľ, aj v tomto ekumenickom vydaní Biblie vo všetkých štyroch inkriminovaných veršoch ostali staré a akoby už aj petrifikované chyby zo spomenutých českých prekladov, ktoré však deštruktívne pôsobia vo všetkých katolíckych vydaniach Svätého písma a v liturgickej praxi až do dnešných dní.

Pre názornejší prehľad tejto problematiky rozhodli sme sa okrem latinského textu uverejniť všetky jeho preložené podoby:

Habent sua fata libelli

BIBLIA SACRA IUXTA VULGATAM CLEMENTINAM: PREKLAD PODEA VYDANÍ SVÄTÉHO PÍSMÁ¹

1 Iustorum autem animae in manu Dei sunt, ... 1 Duše spravodlivých sú však v rukách Božích, Et non tanget illos tormentum mortis. muka sa ich nedotkne.
2 Visi sunt oculis insipientium mori, 2 Nemúdri sa nazdávali, že je po nich; Et aestimata est afflictio exitus illorum, za nešťastie posudzoval sa ich odchod,
3 Et quod a nobis est iter exterminium. 3 za skazu ich poberanie od nás. - Illi autem sunt in pace. Oni sú však na pokoji.
4 Et si coram hominibus tormenta passi sunt, 4 Lebo keď aj, podľa mienky ľudí, pretrpeli muky, Spes illorum immortalitate plena est. jednako ich nádej bola plná nesmrteľnosti.

PODEA MSGR. THDR. JOSEFA HEGERA Z R. 1946 PODEA CISTERCIÁNOV Z VYŠŠIEHO BRODU

1 Ale duše spravodlivých jsou v Boží ruce, a... 1 Duše spravodlivých však jsou v Boží ruce a nedotkne se jich prázdná trýzeň. nedotkne se jich utrpení.
2 Zdály se mrtvými očím pošetilců, 2 Zdáli se být mrtví v očích lidí pošetilých, jejich odchod byl považován za neštěstí.. jejich smrt se pokládala za neštěstí,
3 a jejich rozloučení s námi za záhubu, 3 za záhubu jejich odchod od nás, ale jsou v pokoji. v pokoji však přebývají.
4 Neboť i když byly trápeny dle mínění lidí, ... 4. I když se lidem zdálo, že jsou trestáni, jejich naděje byla plna nesmrteľnosti. jejich naděje byla plná nesmrteľnosti.

OPRAVA TÝCHTO VERŠOV PODEA LEKCIONÁRA:

NÁVRH NOVÉHO PREKLADU:

1 Duše spravodlivých sú však v Božích rukách, 1 Duše spravodlivých sú stále v Božích rukách, muka smrti sa ich nedotkne. trápenie večnej smrti ich nepostihne.
2 Nemúdri sa nazdávali, že sú mŕtvi, 2 Oči nemúdrych ich videli len umierať, za nešťastie posudzoval sa ich odchod, aj ich smrť pokladali iba za útrapu,
3 za skazu ich poberanie od nás. 3. preto i cestu od nás ako vyhnanstvo. Oni sú však na pokoji, Oni sú však na pokoji.
4 A hoci podľa mienky ľudí pretrpeli muky, 4 A keď zniesli verejnú potupu a iné muky, ich nádej je plná nesmrteľnosti. naplnila sa ich nádej na život nesmrteľný.

K NOVÉMU PREKLADU:

V prvom verši sa po novom preložil význam spojkovej častice autem, ktorá sice zodpovedá známemu slovenskému ekvivalentu však (ale), lenže svojím odporovacím významom hneď vo vstupe do prekladného textu znie nekompatibilne, keďže ešte nevedno, vo vzťahu k čomu treba chápať jej odporovací zmysel. Lenže slovo autem môže platiť aj ako príslovka alebo častica, a to s významom ďalej (naďalej), teda stále.

Po novom znie i preklad slovesa tangere (dotýkať sa) v druhej časti prvého verša, ktoré má však aj iné významy než dotýkať sa. Pripomíname, že ako pri preklade slova tangere (aj v iných ďalších) prekladatelia sa často uspokojia len s jeho prvým lexikálnym ekvivalentom v slovníku a nedajú si námahu, aby vyhľadali aj ten vhodnejší. Lebo ako by bolo nesprávne, keby sme preložili latinské spojenie de caelo tactus teda ako bleskom dotknutý, správne je v tomto prípade sloveso tangere preložiť nie vo význame dotknúť, ale zasiahnuť (bleskom zasiahnutý) a v podobnom zmysle bolo treba postupovať aj pri verši muka smrti sa ich nedotkne, ktorý sme podľa tejto zásady preložili po novom - trápenie večnej smrti ich nepostihne (nezasiahne)

Oproti českým prekladom verša Duše spravodlivých jsou v Boží ruce, zostali sme pri množnom čísle Božích rúk, hoci české preklady sú tu "biblicky autentickéjšie" (in manu Dei) a iste aj teologicky adekvátnejšie, no pripúšťame, že antropomorfné sú menej pôsobivé.

Vo všetkých českých ako aj z nich prevzatých slovenských prekladoch sa v 2. verši latinské slovo afflictio chybne prekladá ako skaza (správne má byť útrapa alebo súženie), aj slovo exterminium je nevhodne preložené ako nešťastie (a svätopisc tu mohol mať na mysli najskôr vyhnanstvo).. No všetci prekladatelia si tu nevedeli dať rady s deponentným slovesom mori (umierať): "visi sunt mori" - boli videní (čiže videli ich len umierať) a chybne ho prekladali ako slovesné prídavné meno: (mŕtvi)! Veď je podstatný rozdiel, či niekto vidí niekoho, že umiera, alebo že je už mŕtvy!

Za chybný treba napokon označiť najmä štvrtý verš citovaného textu, ktorého terajšia podoba priam kričí po urgentnej oprave. Prekladatelia spojku "si" (keď, keďže, preto) mylne pochopili ako pripúš-

ťáciu (hoci, aj keď), lebo za takú by ju bolo možné označiť vtedy, ak by sa tesne viazala na spojku "et" (etsi). No tento verš sa začína oddelenými spojkami (Et si). Pripúšťacia spojka etsi (hoci) tu logicky ani nesedí, akoby spravodliví podľa zmyslu takého verša mohli mať nádej na nesmrteľnosť najskôr v tom prípade, ak by tie muky neboli pretrpeli! No to je z kresťanského hľadiska stanovisko konfúzne, ba vieroučne aj vyložene chybne!

Ale jazykový rébus striedol na prekladateľov textu v Lekcionári aj v závere tohto verša, kde slovné spojenie "plena est", pochopili len ako menný prísudok čiže spojenie adjektiva so slovesom byť, napríklad: "Zem je plná jeho slávy" (Plena est terra gloria eius) Iz. 6, 3.

Lenže slovo "plný(á)" treba chápať ako supinum slovesa "plniť", lebo svojím obsahom je blízke k jeho slovesnému deju. Preto spojenie prítomného času slovesa byť a slova plný, teda plenus(a) est treba prekladať ako každý supinový tvar min. času, teda vo význame "bol(a) plný(á)", čiže správne slovesky: "naplnil(a) sa, naplnila(a) sa", ako to urobili obidvaja českí prekladatelia, čo správne prevzali od nich aj naši slovenskí biblisti v súčasných vydaniach Svätého písma, ibaže si neuvedomili jeho nesprávnu gramatickú podobu. Preto "oprava" prekladu tohto spojenia v súčasnom Lekcionári, v zmysle, že "je plná" namiesto pôvodne preloženého "bola plná", je dvojnásobne nesprávna, čiže nielen gramaticky, ale aj logicky, resp. vecne. V tvare bola plná je totiž pre slovenčinu neprijateľná iba jeho pasívna podoba a správne by po slovensky malo znieť "sa naplnila", a to analogicky s takými prípadmi latinsky vyjadreného minulého času, ako natus est, t.j. narodil sa! Tu sa však ukázalo, ako naši "opravári" nepochopili ani zmysel slova nádej, pod čím sa rozumie, že ide o očakávanie niečoho priaznivého, respektíve, že ide o dúfanie alebo túženie po niečom pozitívnom a dobrom. No keďže v našom súčasnom Lekcionári je táto nádej spravodlivých premietnutá do prítomnosti, ide o to, že ju ešte nedosiahli a stále po nej iba túžia!

Napokon treba sa pristaviť ešte i pri tom vskutku zaujímavom prípade syntaktického spojenia, akým je v latinskom texte "coram hominibus" a z ktorého sa českým prekladateľom podaril vykúzliti priam kuriózne chybný preklad - ako vraj "podľa mienky ľudí"! Pritom spojenie coram hominibus vyjadruje iba predložkovú prí-

slovku verejne, pretože historicky vznikla zo spojenia predložky coram (pred) a podstatného mena homines (ľudia, resp. verejnosť). Čiže spojenie "pred ľuďmi" znamená toľko ako "pred verejnosťou". Pojem verejnosti potom prešiel i na predložku coram, ktorá týmto činom začala aj samostatne platiť ako príslovka.

Latinský prekladateľ (zrejme učený kňaz svätý Hieronym), túto zloženú príslovku vo štvrtom verši použil na to, aby pri zmienke o fyzickom utrpení spravodlivých pripomenul aj tie muky, ktoré sa často spodobovali aj spôsobom verejnej potupy, ktorou sa pravidelne dopĺňalo každé telesné mučenie, ako napríklad pri ukrižovaní vyzlečenie odsúdeného „donaha“. Preto štvrtý verš tak zmysluplne nadväzuje na ten druhý, kde spravodliví umierajú s víziou na svoju nesmrteľnosť a čo oči "nemúdrych", ako svätopisc zjavne eufemizovane poukazuje na ich zaslepenosť, keď spravodlivých videli "len umierať", ale už neboli schopní dovidieť za toto ich umieranie! A práve tento zmysel onoho druhého verša sme sa v navrhovanom preklade usilovali zvýrazniť pridaním častice "len" pred neurčitok mori (umierať), ktorá v latinskom texte síce nie je, no svojím významom je v ňom hlboko zakódovaná.

Záverom treba ešte poznamenať, že slovenský preklad týchto veršov či už vo Svätom písme alebo v citovanom Lekcionári bol možno i na škodu vecí vyložene závislý na citovaných českých prekladoch, ktoré sa priam hemžia ťažkými chybami. No možno povedať, že prekladatelia si azda aj z pohodlnosti siahli po predchádzajúcich predlohách, hoci je evidentné, že ako rozhodujúci negatívny fenomén sa pri týchto prekladoch prejavila neznalosť jazyka, aj slovenského. Najmä latinského. A tak sa, žiaľ, naplnila tá "irónia osudu", že je to práve Kniha múdrosti, ktorej preklad obsahuje toľko nerozumnosti!

POZNÁMKY

1/ Sväté písmo - Starý zákon 3, SSV Trnava 1994, s. 51, prevzaté i do novšieho vydania: Sväté písmo, Rím 1995.

2/ Tučne sú vyznačené zmeny oproti pôvodnému zneniu prekladov.

3/ Pozri: Alojz Wžentek - Latinsko-slovenský slovník pre stredné školy. Občianska knižnica, Brno 1929, s. 50.

JURAJ CHOVAN REHÁK